

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**NEURČITÉ DETERMINANTY V SOUČASNÉ FRANCOUZŠTINĚ A JEJICH
ČESKÉ EKVIVALENTY**

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Autor práce: Klára Žemličková

Studijní obor: FJEMO

Ročník: 3

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 12. května 2012

.....

Děkuji touto cestou vedoucímu práce panu PhDr. Ondřeji Peškovi, Ph.D.
za jeho cenné rady, podněty a vedení v průběhu mé bakalářské práce.

Anotace

Tématem bakalářské práce je systém francouzských neurčitých determinantů. Cílem práce je na základě odborné literatury popsat jejich morfologické, syntaktické a sémantické vlastnosti včetně jejich funkce v diskurzu a s pomocí korpusu Intercorp se pokusit nalézt české ekvivalentní vyjadřovací prostředky.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První, teoretická část je zaměřena na popis francouzských neurčitých determinantů a druhá, praktická část práce je tvořena vlastní korpusovou analýzou.

Abstract

The theme of the Bachelor's thesis is the system of indefinite determiners in French language. The aim of my thesis is based on the literature to describe their morphological, syntactic and semantic properties, including their function in discourse and to try to find Czech equivalents of French expressions in a parallel body Intercorp.

My thesis is divided into two main parts. The first theoretical part describes French indefinite determiners and the second, practical part of the work consists of analyzing them in parallel body Intercorp.

OBSAH:

<i>1. Úvod</i>	7
1.1. Základní rozdíly mezi francouzštinou a češtinou	7
1.2. Cíle práce	8
1.3. Struktura práce	8
<i>2. Teoretická část</i>	9
2.1. Determinanty v současné francouzštině a jejich dělení	9
2.2. Neurčité determinanty a jejich vlastnosti	16
2.2.1. Člen neurčitý a dělivý	20
2.2.2. Neurčité determinanty	23
2.3. Francouzské determinanty a ekvivalentní vyjadřovací prostředky v češtině.....	32
2.4. Determinanty z hlediska jejich funkce v diskurzu	34
<i>3. Praktická část</i>	37
3.1. Paralelní korpus Intercorp.....	37
3.2. Korpusová analýza.....	37
3.2.1. Člen neurčitý a dělivý.....	38
3.2.2. Neurčité determinanty.....	41
<i>4. Závěr</i>	64
<i>5. Résumé</i>	66
<i>6. Bibliografie</i>	69
<i>7. Seznam použitých zkratk</i>	70

1. Úvod

Tématem mé práce je lingvistický popis neurčitých determinantů v současném francouzském jazyce konfrontativně srovnáván s determinačním systémem v jazyce českém. Jelikož v češtině neexistuje samostatná mluvnická kategorie pro označení determinantů, účelem této práce bude zjistit, jakých ekvivalentních prostředků bývá v češtině užíváno při překladu francouzských neurčitých determinantů.

1.1. Základní rozdíly mezi francouzštinou a češtinou z mluvnického hlediska

Francouzština je svým původem jazykem románským, vzniklým z vulgární, tedy lidové latiny. Oproti tomu čeština patří do skupiny jazyků slovanských, ačkoliv užívá při psaném projevu stejně jako francouzština latinku. Z rozdílnosti jejich původu pochopitelně vyplývají jisté odlišnosti jak v oblasti lexikální, tak gramatické.

Základní rozdíl mezi těmito dvěma jazyky je typologický: francouzština má povahu znaků tzv. jazyka izolačního; čeština je převážně flexivní.¹

Francouzský jazyk izoluje své výrazové prostředky, oproti tomu flexe („ohýbání“ slov) je omezená. Tu do značné míry nahrazují předložky a umístění slov ve větě. Vyznačuje se velikým množstvím členů a předložek a slovosled je ve většině případů pevný.

Pro český jazyk je typická flexe. Dále jsou hojně využívány předpony a přípony, umístění slov v rámci věty je víceméně libovolné, není kategorizovaný člen a neuvžívá se podmětných osobních zájmen, následkem čehož je potřeba graficky menší plochy než ve francouzštině.

Uvádím pro ilustraci odlišností výše jmenovaných jazyků jeden příklad: **Le cahier du professeur de Paul** = *sešit Pavlova profesora*² (v prvním případě je vztah vyjádřen použitím členů a předložek; ve druhém případě stačí k pochopení smyslu sdělení užití příslušné koncovky).

---

¹ RADINA, O. (1987), *Francouzština-čeština. Systémové srovnávání dvou jazyků*, Praha, SPN, s.10

² tamtéž, s.10

1.2. Cíle práce

V této práci se zaměřím na problém determinace ve dvou odlišných jazycích s cílem vytvořit ucelenou syntézu možností českých ekvivalentních prostředků francouzských neurčitých determinantů. Výchozí literaturou mi budou zejména francouzské publikace zabývající se francouzskou gramatikou. Na tomto místě bych chtěla jmenovat především knihu od *Danielle Leeman – Les déterminants du nom en français*, která mi byla v průběhu práce hlavní oporou. Hypotézy o českých překladech vytvořené na základě odborné literatury se pokusím ověřit na základě korpusové analýzy v rámci korpusu Intercorp.

1.3. Struktura práce

Jak již bylo řečeno v samotném úvodu, v českém jazyce neexistují determinanty jako samostatný slovní druh. V mé práci se pokusím francouzské neurčité determinanty roztřídit podle jejich morfologických, syntaktických a sémantických vlastností a podle jejich funkce v diskurzu tak, aby bylo na základě jejich dělení možno vyslovit hypotézy o jejich možném překladu do češtiny. Hypotézy poté ověřím na základě korpusové analýzy v rámci programu Intercorp, kterému bude věnována druhá, praktická část mé práce. Na základě materiálu, který v programu Intercorp získám, se pokusím zjistit, jak jsou francouzské neurčité determinanty překládány do češtiny; která slova jsou pro překlad užívána a jak (pokud vůbec) se mění struktura české věty v závislosti na užitém francouzském determinantu. Pokusím se vybrat nejtypičtější příklady tak, aby bylo zřejmé, které české ekvivalenty francouzských determinantů jsou při překladu z francouzštiny zastoupeny nejčastěji. Na závěr práce uvádím bibliografii a seznam použitých zkratk.

2. Teoretická část

2.1. Determinanty v současné francouzštině a jejich dělení

Determinanty (určovatele) jsou slova, která mají za úkol doprovázet ve francouzském jazyce substantiva (podstatná jména) či jiné druhy slov, např. číslovky (**le huit** = *osmička*), slovesa (**le manger et le boire** = *jídlo a pití*) apod. Na základě shody s řídicím jménem se mění v rodě a čísle: **une maison** = (*jeden, nějaký*) *dům* x **des maisons** = (*nějaké*) *domy*³.

V případech, kdy z podstatného jména nevyplývá rozdíl mezi mužským a ženským rodem či mezi singulárem a plurálem, determinanty umožňují jejich rozlišení (**un élève** = *žák* X **une élève** = *žákyně*; **un cours** = *kurz* X **des cours** = *kurzy*)⁴.

Determinanty plní svou funkci buď jednotlivě (např. **un document, ce document, plusieurs documents** apod.) nebo kombinovaně (např. **un autre document, le même document, tous les documents, tous mes documents** aj.)⁵

Jsou nezbytnou součástí tzv. nominální skupiny (**groupe nominal**, dále jen **GN**), jejímž základem (jádre) ve své normativní iniciální formě je nějaké *jméno*⁶, ke kterému se ve francouzštině navíc povinně přidává ještě nějaký *determinant*: **Une** (determinant) + **maison** (podstatné jméno) = **GN**. Rozšířená GN je obohacena o další pozměňující prvky jako jsou např. přídavné jméno, předložková skupina, vztavná věta atd. Základním úkolem GN je „*zprostředkovat adresátovi informace, které potřebuje k tomu, aby poznal entity, které jsou předmětem komunikace*“.⁷

Z pohledu sémantického je jejich funkce aktualizační (*usage référentiel*); umožňují podstatným jménům realizovat se ve větě, upřesňují jejich význam a

³ GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 737

⁴ tamtéž

⁵ HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 192

⁶ GREPL, M.- KARLÍK, P. (1998), *Skladba češtiny*, Olomouc, Votobia, s.175

⁷ tamtéž, s. 175

určují jejich vztah k danému kontextu. Substantivum, které samo o sobě evokuje pouhý pojem (např. slovo „**chaise**“ vyvolá myšlenku „židle“, tzn. předmětu, který je tímto slovem označován). Přidáme-li k němu determinant, substantivum se „aktualizuje“, tzn., že popisuje nějakou konkrétní realitu (např. **cette chaise** = *tato židle* – ta, na kterou ukazují nebo ta, o které již byla řeč).

Jsou případy, kdy determinant neaktualizuje substantivum, ale gramaticky mu umožňuje objevit se ve výpovědi tak, že neznamena nic víc než pojem: GN signalizuje jen, že mluvíme o něčem, co nazýváme daným substantivem. Robert Martin⁸ nazývá toto užití „*usage intensionnel*“ a týká se jen členu určitého, dělivého a vynechání členu tzv. *article zéro*.

Pro pochopení *usage intensionnel*, jsou uvedeny následující příklady⁹ s užitím substantiva **l'eau**:

1. „*L'eau est indispensable à la vie.*“ = Voda je nezbytná pro život.

- l'eau v tomto případě referuje na všechnu vodu, která je na světě (v širokém slova smyslu) a je nezbytná pro život jako takový – pro všechny život na Zemi.

2. „*Pendant que tu es à la cuisine, tu veux bien nous apporter l'eau, s'il te plait?*“ = Až budeš v kuchyni, mohl bys nám přinést vodu, prosím?“

- touto otázkou je požadováno přinést ke stolu určitou vodu – z kontextu vyplývá, že se jedná o kuchyni v domácnosti, ve které se nachází mluvčí.

Je-li možno nahradit GN osobním zájmenem, jedná se o *usage référentiel* a není podstatné, zda se jedná o substantivum v širokém slova smyslu nebo o to, které je konkretizováno (*le sens générique X le sens spécifique*)

1. „*L'eau est indispensable à la vie, mais elle n'est malheureusement pas également répartie sur la terre/ mais on ne la trouve malheureusement pas partout sur la terre.*“ = Voda je nezbytná pro život, ale bohužel není rovnoměrně rozmístěna na světě/ ale bohužel ji nenacházíme všude na světě.

2. „*Pendant que tu es à la cuisine, tu veux bien nous apporter l'eau, s'il te plait? Et vérifie si elle est bien fraîche! – Maman, je ne la trouve pas!*“ = Až budeš v kuchyni, mohl bys nám přinést vodu, prosím? A zkontroluj, jestli je dost čerstvá!

⁸ Cf.R.Martin (1983), „De la double extensité du partitif“ revue Lanque française n. 57, Paris, Larousse

⁹ všechny příklady „usage intensionnel“ převzaty z: LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s.33-35

V dalším příkladě je tomu ovšem jinak:

3. „*Ce bateau prend l'eau.*“ = Tato loď nabírá vodu.

Ze sémantického pohledu by se *l'eau* v tomto výroku dala považovat jak za *sens générique* (voda obecně, všechna voda, co potenciálně může natéct do lodi) tak za *sens spécifique* (voda z místa, kde se loď nachází. GN má v tomto případě zvláštní status ve srovnání s příklady 1. a 2. – *l'eau* nelze nahradit žádným zájmenem ani se na ní zeptat otázkou „*qu'est ce que*“?)

Pokud lze tvrdit, že v příkladě 1. a 2. se jedná o *usage référentiel*, je evidentní, že v případě 3. toto neplatí: tato GN v daném kontextu vyjadřuje jen to, že „něco se něčemu děje a to něco je voda, o které je známo, že má určité vlastnosti, např. je tekutá, bezbarvá apod. Lze tedy mluvit o „*usage intensionnel*“.

Tento typ užití je typický zejména pro „*locutions*“ = frázové věty, kde žádná z částí GN není nahraditelná jiným slovem, jako např. *prendre l'eau* (*prendre l'air* nebo *saisir l'eau* mají úplně jiný význam).

Příklady *usage intensionnel* s užitím členu dělivého: *prendre de l'âge* a v případě vynechání členu: *faire eau*.

Starší gramatiky¹⁰ rozlišují dvě velké skupiny slov, které se podílejí na tvorbě GN: první skupinou jsou členy, mezi něž je řazen člen určitý, člen neurčitý a člen dělivý a druhou, početnější skupinou jsou adjectifs determinatifs (determinační, určující adjektiva)¹¹. Ty se dále dělí do šesti podskupin odpovídajícím v češtině zájmenům a číslovkám:

- *les adjectifs possessifs* (mon, ma, tes, ...) = zájmena přivlastňovací
- *les adjectifs démonstratifs* (ce, cette, ces, ...) = zájmena ukazovací
- *les adjectifs indéfinis* (quelque, plusieurs, chaque, ...) = zájmena neurčitá
- *les adjectifs numéraux – cardinals* (un, deux, quinze, ...) = číslovky základní
- *les adjectifs ordinals* (premier, deuxième, ...) = číslovky řadové

¹⁰ Z hlediska tradičního mluvnického názvosloví určovatelé zahrnují: 1. členy (určitý, neurčitý, dělivý) 2. zájmena nesamostatná (ukazovací, přivlastňovací, tázací, neurčitá) – HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francoúzká mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s.192

¹¹ Etymologický význam latinského slova „adjektivum“ je „to, co se přidává“ k substantivu – RIEGEL, M. – PELLAT, J.-C. – RIOUL, R. (2004), *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, s. 270

- *les adjectifs interrogatifs, exclamatifs a relatifs* (quel, quelle, quels, ...) = zájmena tázací, zvolací a vztažná¹²

Ačkoliv je tato terminologie stále platná, **moderní gramatika** vydělila skupinu determinantů jako samostatný slovní druh a to z několika důvodů. Přestože determinanty s adjektivy spojuje shoda s řídicím jménem, jejich funkce je odlišná; determinant nemůže být ve větě v roli přívlastku a gramaticky je nezbytný pro vytvoření GN, zatímco adjektivum je vždy jen nepovinnou doplňující informací. Kromě tohoto rozdílu stojí za povšimnutí i další odlišnosti, ze kterých jsem vybrala následující:

- determinanty mají své stále místo a to vždy na začátku GN (tzn. před substantivem a příp. před přívlastkem, je-li umístěn před substantivem, př. **TROIS enfants** = *tři děti*, **TROIS jeunes enfants** = *tři malé děti*¹³), zatímco umístění adjektiv je pohyblivé (i když ve většině případů stojí za řídicím jménem): **une petite fille** = *malá dívka* X **une fille intelligente** = *inteligentní dívka*
- determinanty se vyskytují v omezeném počtu, nejčastěji je užito jen jednoho determinantu, zatímco adjektiva lze běžně nalézt v počtu dvou či tří
- determinantů nebývá užíváno jako podstatných jmen nebo adverbii, přičemž existuje řada adjektiv, u kterých tato možnost je: **une blonde** = *blondýna*, **parler fort** = *mluvit nahlas*
- změna v rodě a čísle vede u některých determinantů k různým formám (mon, ma, mes, ...), zatímco u adjektiv je rozdíl poznatelný často jen graficky.¹⁴

Dělení¹⁵ determinantů v moderním pojetí:¹⁶

1. Z hlediska morfologického:

a) **jednoduché**:

le, mon, ce, un, du, chaque, la, ma, cette, trois, plusieurs, certains,...

¹² LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 29

¹³ GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 739

¹⁴ tamtéž, s. 737-738

¹⁵ další možné dělení: *les quantifiants (article indefini, numéraux, certains indefini) a les identifiants* - GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 738

¹⁶ RIEGEL, M. - PELLAT, J.-C. - RIOUL, R. (2004), *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, s. 279

b) **složené:**

beaucoup de, peu de, assez de, un litre de, un tas de, ...

2. Z hlediska syntakticko-sémantického:

a) **určité:**

- určitý člen (le, la, les, l')
- déterminants démonstratifs = ukazovací determinanty (ce, cette, ces)
- déterminants possessifs = přivlastňovací determinanty (mon, ton, son,...)

b) **neurčité:**

- člen neurčitý (un, une, des) a člen dělivý (du, de la, des*)
- „neurčité“ determinanty (certains, tout, chaque, quelques, plusieurs, n'importe quel,...)
- záporné determinanty (aucun, nul, pas un, ...)
- tázací, zvolací a vztažné determinanty (quel, lequel,...), jejichž užití je omezeno na několik typů vět

Nyní představím dvě kritéria, na jejichž základě lze stanovit, které determinanty patří do skupiny určitých a které do skupiny neurčitých determinantů: *la dislocation* a *la combinaison*.

1. La dislocation (dislokace)¹⁷

Dislokací nazýváme takovou konstrukci, kdy jedna složka, například podmětná GN nebo předmětná GN je oddělená od zbytku věty čárkou a je prezentována v rámci věty jako zájmeno, např.

Paul est venu – Paul, il est venu.

J'ai vu Paul – Je l'ai vu, Paul.

V obou výše uvedených příkladech může být *Paul* nahrazen zájmenem osobním a jedná se tedy buď o *dislocation gauche* nebo *dislocation droite*. Toto je ovšem možné jedině tehdy, jedná-li se o určité determinanty, protože lze říci:

---

¹⁷ všechny příklady dislokace jsou převzaty z - LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 36-38

„*Le/ce/mon chat a faim.*“ - „*Le/ce/mon chat, il a faim.*“ nebo „*Il a faim, le/ce/mon chat.*“

nikoli však:

„*Un/chaque/quel chat a faim.*“ – „**Un/chaque/quel chat, il a faim.*“ nebo „**Il a faim, un/chaque/quel chat.*“

Stejně je to v případě předmětné GN:

„*Je l'aime, le professeur.*“ / „*Le professeur, je l'aime.*“

nikoli však:

„**Je l'aime, un professeur.*“ / „**Un professeur, je l'aime.*“

Ty determinanty, které jsou schopny dislokace za pomoci osobního zájmena, nazýváme určitými. Patří sem též vlastní jména (ač jsou bez determinantu), jelikož umožňují dislokaci. Tudíž kromě určitého členu patří podle tohoto kritéria mezi určité determinanty i determinanty přivlastňovací a ukazovací.

Uvedeny byly ovšem jen příklady COD (předmět přímý). Jedná-li se o COID (předmět nepřímý), užívá se zájmena *en*:

„*J'ai de l'argent.*“ – „*De l'argent, j'en ai.*“

Užití zájmena *en* je možné i u některých determinantů neurčitých:

„*J'ai un enfant.*“ – nikoli „**Un enfant, j'en ai.*“

ale „*J'en ai un, d'enfant.*“

„*Il a quelques idées.*“ – nikoli „**Quelques idées, il en a.*“

ale „*Il en a quelques-une, d'idées.*“

nebo „*Des idées, il en a quelques-unes.*“

Toto ale není možné u všech neurčitých determinantů:

„*Elle examine chaque cas.*“ - „** Chaque cas, elle en examine.*“

„** Elle en examine chacun, de cas.*“

2. La combinaison (kombinace)¹⁸

Některé determinanty se nemohou objevit jinak než samy: *quel, plusieurs, certains, des, aucun, chaque, quelque* atd. Jiné je ovšem možné kombinovat.

Určité determinanty mezi sebou kombinovatelné nejsou, nelze tedy říci:

*Les mes crayons nebo **Mes les crayons*,

ale lze je kombinovat s některými determinanty neurčitými:

Tous mes crayons/ Tous les livres/Tous ces stylos

nebo s *quelques, divers, différents* a s *numeraux*:

Les quelques amis qui me restent ...

Testem dislokace a kombinovatelnosti je možné rozdělit determinanty do dvou podskupin, z nichž jedna je homogenní (určité determinanty) a druhá nikoliv (neurčité determinanty):

a) Určité determinanty: dislokace je možná za pomoci osobního zájmena, nejsou kombinovatelné mezi sebou, ale případně mohou být kombinovány s některými determinanty neurčitými.

b) Neurčité determinanty: jen s některými je možná dislokace se zájmenem *en*, jen některé jsou kombinovatelné (jak mezi sebou, tak s determinanty určitými).

---

¹⁸ všechny příklady dislokace jsou převzaty z - LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 38

Následující tabulka ¹⁹ obsahuje vybrané neurčité determinanty-reprezentanty skupiny. Jsou to tyto následující: *quel, tout, plusieurs, un, des, certain(s), tel, deux, quelque(s), divers, aucun, différents, chaque*.

	Accepte dislocation en	N'apparaît que seul devant N	Peut être précédé de un	Peut être précédé de défini	Peut être suivi de défini
certains	+	+	-	-	-
plusieurs	+	+	-	-	-
aucun	+	+	-	-	-
quelque	-	+	-	-	-
chaque	-	+	-	-	-
tel	-	+	-	-	-
quel	-	+	-	-	-
tout =chaque	-	+	-	-	-
deux	+	-	-	+	
quelques	+	-	-	+	
divers	-	-	-	+	-
différents	-	-	-	+	-
des	+	+	-	-	-
certain	-	-	-	-	+

Z této tabulky je vidět, že neurčité determinanty jsou velmi různorodou skupinou a v následující části práce se jimi budu zabývat podrobně.

2.2.Neurčité determinanty a jejich vlastnosti

Do skupiny neurčitých determinantů řadíme různá slova, která vyjadřují buďto nevyčíslené množství, neschopnost identifikace substantiv nebo její odmítnutí.²⁰

Užití neurčitých determinantů je úzce spojeno se sémantickou kategorií jmen, která doprovázejí: zda-li jsou konkrétní (*chat*), abstraktní (*courage*), počítatelná (*pomme*), nebo nepočítatelná (*lait*).²¹

- Mezi nejznámější „neurčité“ determinanty patří kromě členu neurčitého a dělivého tyto: *aucun(e), certain(e)(s), chaque, différents, divers, maint, nu(le), plusieurs, quelque(s), tel(le), tout(e)(s)*²².

¹⁹ LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 42

²⁰ GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 803

²¹ RIEGEL, M. - PELLAT, J.-C. - RIOUL, R. (2004), *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, s. 292

²² GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 803

- *Autre, même a quelconque* mají jisté vlastnosti společné s neurčitými determinanty, ale jelikož se obvykle pojí s dalším determinantem, jsou některými gramatikami považována spíše za *adjectifs indefinis*, popř. *prédeterminants*.²³

Neurčité determinanty je ještě možné dále dělit ze sémantického hlediska na tři podskupiny:²⁴

1. Les quantifiants
2. Les quantifiants – caractérisants
3. Les caractérisants

1. Les quantifiants

Patří mezi ně determinanty, která poukazují vždy na množství jednotek buďto na a) nulové množství (*aucun, nul*) nebo b) pozitivní množství (*quelques, plusieurs, maint, beaucoup de*) nebo c) celkové množství (*chaque, tout*)

2. Les quantifiants – caractérisants

Patří sem determinanty, které se pojí jen s počítatelnými podstatnými jmény a jsou užívány vždy v plurálu. Označují blíže neurčené množství, ke kterému přidávají zpravidla ještě nějakou informaci navíc. Jsou to např. *certain, quelques, divers, différents*.

3. Les caractérisants

Nepoukazují na množství jednotek, ale pouze na jejich identitu či kvalitu. Např. *quelque, n'importe quel, quelqconque, tel; certain, même, autre*.

Za povšimnutí stojí následující **vlastnosti** neurčitých determinantů:

- Z pohledu morfologického není u všech neurčitých determinantů patrná změna v rodě a čísle.²⁵

²³ GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 738

²⁴ WILMET, M. (1998), *Grammaire critique du français*, Paris, Hachettem, s. 115

²⁵ LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 127

I.

a) *quelque, certain(e), chaque, tout(e)* nekombinovatelné s *le, ce, mon, = chaque*) a *un(e)*
– le numéral se vyskytují jen v jednotném čísle

b) *quelques, certains, plusieurs, différents, divers* mají tvar pouze množného čísla

II.

a) *certain(e) a tout(e)* mají tvary pro ženský rod stejně jako *certain(e)s, different(es) a diver(e)s*

b) *quelque a chaque* jsou neměnné stejně jako *quelques a plusieurs*

III.

Problematickým se také jeví status tvaru *des* (neurčitý člen), tradičně považován za plurál od *un(e)*. Nicméně morfologicky se jedná o dvě zcela odlišná slova. Později bude o členu neurčitém pojednáno podrobněji.

- Z pohledu sémantického²⁶ *quelque* je blízké spíše *certain(e)* než *chaque* a *tout(e)* – to ovšem neodpovídá jejich rozdělení podle hlediska morfologického.

1. *Cet article aura été inspiré à certain petit monsieur que je ne saurais nommer.*

=

1. *Cet article aura été inspiré à quelque petit monsieur que je ne saurais nommer.*

≠

2. *Cet article aura été inspiré à chaque petit monsieur que je ne saurais nommer/
Cet article aura été inspiré à tout petit monsieur que je ne saurais nommer.*

(- V prvním a druhém příkladě *certain* a *quelque* poukazují na malého muže, jehož identita je neznámá, zatímco ve třetím příkladě *chaque* stejně jako *tout* poukazují na celek malých mužů.)

---

²⁶ LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 129

- Neurčité determinanty prezentují referenta jako jednotlivce (bytost nebo věc), který je neidentifikovatelný pro posluchače (neznamená to ovšem nutně, že mluvčí neví, o koho či o co se jedná).
  - *J'ai vu le garagiste.*
  - *J'ai vu un garagiste.*²⁷

V prvním příkladě substantivum *garagiste* je slovem označujícím několik jednotlivců (je zřejmé, že se nejedná o pekaře, kamion nebo vázu) a užití členu *l'(le)* mluvčím poukazuje na fakt, že posluchač ví, o kterého mechanika se jedná.

V příkladě druhém má podstatné jméno stejnou funkci, nicméně výběr neurčitého členu znamená, že mluvčí buďto ignoruje identitu mechanika nebo ví či jen předpokládá, že posluchač ji bude ignorovat, anebo tuto informaci nepovažuje za podstatnou.

Lze tedy říci, že neurčité determinanty spojuje to, že uvádí substantiva, která jsou prezentována posluchači (příp. čtenáři) jako neznámá. Teoreticky se tedy dá předpokládat, že to bude právě neurčitý determinant, který bude vybrán pro začátek nějakého vyprávění. Nejpřirozenější začátek vyprávění by tedy vypadal asi takto:

Il était une fois un prince...qui... .

V tomto případě je osoba blíže určena časoprostorovými okolnostmi či tím, co dělá, myslí nebo cítí.

Neurčitý člen nepředpokládá jedincovu existenci - je *non existentiel*:

3. *Je cherche un garagiste honnete. (mais est-ce que cela existe?)*
4. *Je cherche le garagiste honnete. (il existe mais je ne l'ai pas encore rencontré)*

Na následujícím příkladě je zřejmá nejednoznačná interpretace členu neurčitého:

*Léa veut épouser un Italien.*²⁸

1. *možná interpretace*: Tento Ital existuje a já vím, kdo to je, ale odmítám ti to říct; mohl bych ti to ovšem říci – Léa se chce provdat za Itala Leonarda Felliniho.
2. *možná interpretace*: Léa mi řekla, že potkala nějakého Itala, ale nevím, kdo to je.

²⁷ všechny příklady převzaty z LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 45

²⁸ LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 45

3. *možná interpretace*: Léa zatím nezná žádného Itala, ale sní o tom, že se za jednoho provdá. (to znamená, že tato osoba neexistuje – alespoň prozatím)

Shrnutí vlastností²⁹

- Neurčité determinanty, které se vyskytují jen v singuláru, je možné rozřadit následovně:
  1. *chaque a tout* mají de facto stejné sémantické a syntaktické vlastnosti
  2. *quelque a certain* mají stejné sémantické a syntaktické vlastnosti
  3. *un – le numéral* – je izolován ve skupině determinantů a má tvar pouze singuláru
- Neurčité determinanty, jejichž existence je podmíněna plurálem, lze rozdělit takto:
  1. *diver(s) a différent(e)s* tvoří třídu dokonale homogenní: mají stejné vlastnosti morfologické, syntaktické i sémantické – problém tedy spočívá pouze v jejich rozlišení.
  2. *certain(e)s* se stejnými morfologickými vlastnostmi jako determinanty z předešlé skupiny, ale kombinace možná není (*les divers aspects/*les certains aspects*)
  3. *quelques a plusieurs* mají podobné sémantické a formální vlastnosti, nicméně *quelques* je kombinovatelné s určitými determinanty

Je třeba podotknout, že vzhledem k různorodosti vlastností neurčitých determinantů, je nutné se jimi zabývat jednotlivě a to je také úkolem následující části mé práce.

2.2.1. Člen neurčitý a dělivý (L'article indéfini et partitif)

V této části práce se budu zabývat podrobněji neurčitými determinanty jednotlivě. Jako první se zaměřím na člen, neboť je „*minimálním determinantem, který umožňuje řídicímu jménu realizovat se ve větě*“³⁰. Všechny ostatní determinanty přidávají nějakou informaci navíc:

---

²⁹ LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 134-135

³⁰ GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 742

- o umístění (*d. démonstratifs*)
- o vztahu mezi osobami nebo mezi věcmi (*d. possessifs*)
- o počtu (*d. numéral*)
- vyjadřují neurčité množství (*d. indefinis*)
- vyjadřují otázku vztahující se k řídícímu jménu (*d. interrogatifs*)
- vyjadřují nějaký pocit vztahující se k realitě popsané řídícím jménem (*d. exclamatifs*)
- zastupují osobu nebo věc, která již byla zmíněna (*d. relatifs*)

Rozdíl mezi členem neurčitým (*indéfini*) a dělivým (*partitif*) závisí na povaze substantiva, se kterým se člen pojí, zda je počítatelné či nepočítatelné (látkové, abstraktní). V prvním případě se užívá členu neurčitého, ve druhém členu dělivého.

Pour goûter, Léo mange un croissant/des croissants/trois croissants... nikoli: **Léo mange du croissant.*

Elle boit du lait. nikoli: **Elle boit trois laits?*³¹

Tvary členu neurčitého a dělivého

Neurčitý člen v singuláru má tvar **un** pro rod mužský, **une** pro rod ženský, a to bez ohledu na to, čím začíná podstatné jméno v pravopise; např.: *un garage, un hanger, une arme.*³²

Dělivý člen v singuláru má tvar **du** (*de+le=du*) pro rod mužský, **de la** pro rod ženský; stažený tvar je stejný pro oba rody **de l'**; např.: *du plâtre, de la lacheté, de l'alcool.*³³

Běžné gramatiky považují **des** za plurál od tvaru *un* a *une*, stejně jako od tvaru *du* a *de la*, nicméně je toto dělení poněkud problematické. V podstatě platí, že tvar *des* je mnohem bližší členu dělivému než neurčitému; např.: *des hommes, des épinards.*³⁴

De je variantou neurčitého členu, který se užívá jak s počítatelnými, tak nepočítatelnými substantivy a vyjadřuje zápor; např.: *Je n'ai pas vu de chat.* = Neviděla jsem kočku. (ve smyslu *žádnou* kočku)

³¹ GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot, s. 746

³² HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 194

³³ LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF, s. 137

³⁴ tamtéž, s. 138

Funkce členů

Základní funkce členů lze zjednodušeně znázornit v této tabulce:³⁵

Podstatné jméno ve významu:		
a) obecném ³⁶	b) blíže neurčeném	
c) blíže určeném (jedinečném)	počitatelném	nepočitatelném
ČLEN URČITÝ	ČLEN NEURČITÝ	ČLEN DĚLIVÝ
le (l')	un	du (de l')
la (l')	une	de la (de l')
les	des	des

Z tabulky je patrné, že člen určitý má dvě funkce: obecnost a určenost (jedinečnost); naproti tomu člen neurčitý a člen dělivý, tj. dva různé jazykové prostředky slouží k vyjádření jediné funkce, a to neurčenosti. Např.: *C'est une secrétaire. Ayez de la patience.*³⁷

Užití členu neurčitého

„Člen neurčitý je znakem blíže neurčeného podstatného jména počitatelného (na jednotky či kusy). V češtině odpovídá zhruba neurčitému zájmenu nějaké, popř. číslovce jeden (z několika).“³⁸

Vyjadřuje³⁹:

1. číselný pojem jeden, jedna – *Auriez-vous une punaise?* = (Ne) měl byste (nějaký) připínáček?
2. určenost (v nejširším slova smyslu) – *J'ai un ami a Paris.* = Mám v Paříži (jednoho) přítele.
3. příslušnost k nějakému druhu nebo skupině – *C'est un ordinateur.* = To je počítač.

³⁵ HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 196

³⁶ *vlastní poznámka*: otázka obecnosti je podle mě v tomto případě nejednoznačná: platí sice, že člen určitý využíváme pro označení obecné kategorie jména; stejně tak se dá ale tvrdit, že v případě užití členu neurčitého poukazujeme na obecnost vybraného jména, např. *Un soldat tue des gens.* (= *Takový voják zabije lidi.* „Takový“ ve smyslu „typický“). Podle mého názoru užije-li se členu neurčitého, poukazujeme taktéž na obecnost jména, ovšem vybráním si jednotlivce komentujeme obecnou pravdu platící pro celek.

³⁷ HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 197

³⁸ *tamtéž*, s. 200

³⁹ příklady převzaty z HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 200

Užití členu dělivého

„Člen dělivý je znakem blíže neurčeného podstatného jména nepočitatelného (na jednotky či kusy).“⁴⁰

Doprovází:⁴¹

1. substantiva vyjadřující hmotu nebo látku blíže neurčeného množství – *Voulez-vous du vin ou de la bière?* = Chcete víno nebo pivo?
2. substantiva vyjadřující atmosférické jevy – *Il fait du vent.* = Je vítr (větrno).
3. substantiva vyjadřující abstraktní pojmy – *Du courage, jeune homme!* = Odvahu, mladíku!
4. substantiva látková po výraze „c'est“, „ce sont“ – *C'est du cacao.* = To je kakao.

2.2.2. „Neurčité“ determinanty (Les déterminants dits indéfinis)

Nyní se pokusím popsat jednotlivě hlavní neurčité determinanty a vyjádřit případné vztahy mezi nimi.

- **quelque** (sg) = *nějaký, jakýsi, určitý, některý*
quelques (pl) = *několik; nějakí, nějaké, jakíkoli, jakékoli*

- neměnný tvar pro mužský a ženský rod; před samohláskou zůstává **quelque** beze změny – nedochází k elizi

př:⁴²

J'ai encore *quelque* argent. = *Mám ještě nějaké peníze.*

Voulez-vous rester ici *quelques* jours? = *Chcete tady několik dní zůstat?*

Il me semble avoir *quelque* influence dans cette organisation. = *Zdá se, že má v této organizaci určitý vliv.*

- **quelque** jako příslovce nepřibírá -s a znamená *asi, přibližně; jakkoli*

---

⁴⁰ HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 202

⁴¹ tamtéž, s. 202-203

⁴² příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 235

- **plusieurs** = *několik (vícero), někteří, některé*

- tvar je pro mužský a ženský rod neměnný

- užíván jen v plurálu, ačkoliv vyjadřuje množství, nenásleduje po něm předložka **de**

př.⁴³

Plusieurs amis me l'ont promis. = *Někteří přátelé mi to slíbili.*

- **plusieurs** se používá též samostatně, v tomto případě ovšem neplní funkci determinantu, např.:

Ils sont *plusieurs* à le penser. = *Je jich více, kdo takto smýšlejí.*

pozn. quelques/plusieurs⁴⁴

V mnoha kontextech se jedná o synonymní výrazy, např.:

Il y avait là quelques personnes de ma connaissance/ plusieurs personnes de ma connaissance. = *Bylo tam několik lidí, které znám.*

Nicméně je třeba podotknout, že **quelques** bývá stavěno do protikladu k **tous** nebo **beaucoup de** a často se užívá ve větách, které mají spíše negativní charakter, např.:

Il n'a que quelques jours. = *Má (zbývá mu) jen několik dnů.*

Je n'ai attendu que quelques minutes. = *Čekal jsem jen několik minut.*

Plusieurs se však staví do protikladu k **un** (a v principu také **deux**) a charakter vět, ve kterých je používán, bývá obvykle pozitivní, např.:

Que c'était long, j'ai attendu plusieurs minutes! = *To tedy trvalo, čekal jsem několik minut!*

- **chaque** = *každý, každá*

- neměnný tvar pro mužský a ženský rod; před samohláskou nedochází k elizi

- tvar pouze v singuláru

⁴³ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 242

⁴⁴ RIEGEL, M. - PELLAT, J.-C. - RIOUL, R. (2004), *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, s.298

- za synonymní výraz pro plurál lze považovat determinant **tout** + **člen určitý**, př. *tous les* = všichni, *toutes les* = všechny

př.⁴⁵

Chaque participant a reçu un petit cadeau. / Tous les participants ont reçu un petit cadeau. = Každý účastník dostal malý dárek. / Všichni účastníci ... .

Je me lève à six heures chaque jour. / Je me lève à six heures tous les jours. = Vstávám každý den v šest hodin. / Vstávám všechny dny v šest hodin.

- **tout¹(e)** = každý(á) – bez členu (ekvivalent k **chaque**)
***tous, toutes** = všichni, všechny – *podst. jm.*

- na rozdíl od **chaque**, které znamená každý ve smyslu jednotlivě v daném celku, determinant **tout** (bez členu) znamená každý obecně, bez konkrétního vymezení.

pozn. chaque/ tout⁴⁶

Chaque a **tout** (v sg) nám představují úplnost toho, o čem je řeč, ale buď z úhlu jednotlivce (**chaque**) nebo celku bez konkrétního vymezení (**tout**). **Chaque** a **tout** tedy nejsou vždy zaměnitelné.

př.

Toute femme aime les bijoux. = Každá žena má ráda šperky.

x

Chaque femme qui a participé à cette soirée a reçu une fleur. = Každá žena, která se účastila tohoto večírku, dostala květinu.

- * **tout(e)² + le, la/ce, cet, cette/mon, ton, son, ...** = celý(á)

- pouze v singuláru

- synonymním výrazem je adjektivum **entier**, které je možno užít v případě plurálu

př.⁴⁷

⁴⁵ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 237

* nejsou determinanty

⁴⁶ RIEGEL, M. - PELLAT, J.-C. - RIOUL, R. (2004), *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, s.300

sg.: *tout le village = le village entier*

pl.: *les villages entiers*

- tout, pojí-li se členem neurčitým, vyjadřuje buď úplnost jednotlivé věci, nebo má význam srovnávací

př.

Pour ce qui est des timbres, j'en ai toute une boîte. = *Pokud jde o známky, mám jich celou (jednu) krabici.*

C'est toute une science. = *To je celá (úplná) věda.*

- **tout** se vyskytuje také jako příslovce či podstatné jméno, př. **C'est tout naturel.** = *To je zcela přirozené.*⁴⁸

- **N'importe quel(le)(s)** = *jakýkoli, jakákoli, jacíkoli, jakékoli*

- v singuláru i plurálu; byl zařazen mezi determinanty teprve nedávno

- v určitých případech je tento determinant zaměnitelný s **tout**, méně často s **chaque**

- determinant „*de libre choix*“ (volného výběru),

př.

À n'importe quel prix/à tout prix/ *à chaque prix = *za každou (jakoukoli) cenu*

- **tel,telle** (sg)
tels, telles (pl)

- význam tohoto determinantu závisí na jeho postavení ve větě, na jeho spojení se substantivem a na výběru členu, popř. na jeho vynechání⁴⁹

---

⁴⁷ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 238

⁴⁸ STAUCHOVÁ, V. (1969), *Stručná mluvnice francouzštiny*, Praha, Academia, s. 129

* není neurčitým determinantem, pojí-li se členem určitým či přivlastňovacím zájmenem

⁴⁹ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 239

1. se členem neurčitým v sg – ve významu *takový*:

Un tel résultat ne peut pas nous satisfaire.

= *Takový výsledek nás nemůže uspokojit.*

2. s předložkou *de* v pl – ve stejném významu:

De tels arguments ne peuvent nous convaincre.

= *Takové důvody nás nemohou přesvědčit.*

3. bez členu:

a) ve významu *takový, ten a ten, určitý* (ve smyslu neurčenosti):

Mettons que tu y viennes tel jour à telle heure. = *Dejme tomu, že bys tam přišel ten a ten den v tu a tu hodinu.*

b) ve významu *jaký – takový* (přirovnání – podobnost):

Tel père, tel fils. = *Jaký otec, takový syn.*

- **un certain, une certaine** (sg) = *nějaký(á), jaký(á)si, jistý(á)*
certains, certaines (pl) = *někteří, některé*

- v singuláru ve funkci determinantu je obvykle pojen se členem neurčitým: ***Un certain monsieur vous demande au téléphone.*** = *Nějaký pán vás chce k telefonu.*⁵⁰

- v plurálu ve funkci determinantu je bez členu a je synonymním výrazem pro ***quelques***: ***Certains pays sont très pauvres./ Quelques pays sont très pauvres.*** = *Některé země jsou velmi chudé.*⁵¹

- **certain** jako adjektivum, které je umístěno za podstatné jméno znamená *jistý, určitý*, např.:

C'est un fait certain. = *To je jistá (hotová) věc.*⁵²

- **différent(e)s** = *různí(é)*

---

⁵⁰ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 240

⁵¹ tamtéž, s. 241

⁵² tamtéž, s. 241

- **diver(e)s** = *někteří, některé, různí(é)*

- oba determinanty jsou užívány pouze v plurálu a jsou v podstatě synonymní

př.⁵³

On nous a montré *différentes* sortes de tissus. = *Ukázali nám různé druhy látek.*

Dans votre travail, nous avons relevé *diverses* fautes. = *Ve vaší práci jsme zjistili některé (různé) chyby.*

- předchází-li člen určitý, význam determinantu se mění na: *jednotliví, jednotlivé*, např.:

La délégation a visité les *différents* ateliers. = *Delegace navštívila jednotlivé dílny.*

- **différent** jako adjektivum, které stojí za podstatným jménem, má význam: *odlišný, jiný*, např.:

Ce sont des couleurs différentes. = *To jsou rozdílné barvy.*

- **divers** jako adjektivum za podstatným jménem znamená *rozličný, rozmanitý, různý*, např.:

Dépenses diverses. = *Různé výdaje.*

pozn. différents/divers⁵⁴

Différents a **divers** jsou determinanty užívané jen v množném čísle a většinou je jejich význam synonymní.

př.⁵⁵

On m'a proposé *différentes* solutions/*diverses* solutions. = *Navrhli mi různá řešení.*

Ovšem v případě, kdy plní funkci přívlastku, nelze je zaměňovat.

př.⁵⁶

---

⁵³ HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 197, s. 241-242

⁵⁴ RIEGEL, M. – PELLAT, J.-C. – RIOUL, R. (2004), *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige, s. 299

⁵⁵ tamtéž, s.299

⁵⁶ tamtéž, s.299

Ces livres sont *différents* les uns des autres /*Ces livres sont *divers* les uns des autres.

= *Tyto knihy jsou každá jiná.*

- **maint(e)**, sg = *mnohý(á), nejedni, nejedna*
maint(e)s, pl = *mnozí, nejedni, mnohé, nejedny*

- užívá se hlavně v knižním stylu a většinou v ustálených spojeních jako např.: **maintes fois** (mnohokrát), **en mainte occasion** (při mnoha příležitostech), **maints d'entre eux**(mnozí z nich)

př.⁵⁷

Maints scientifiques se sont penchés sur cette question. = *Mnozí vědci se touto otázkou zabývali.*

- **un(e) autre** (sg) = *jiný(á)*
d'autres (pl) = *jiní, jiné*

př.⁵⁸

Vous pouvez choisir *un autre* date. = *Můžete si vybrat jiné datum.*

Je pourrais citer *d'autres* exemples. = *Mohl bych uvést jiné příklady.*

- v případě, že před *autre* stojí určitý člen – **l'autre**, význam v singuláru je *(ten) druhý, (ta) druhá* a v plurálu – **les autres** = *(ti) druzí, ostatní*

př.⁵⁹

Je ne veux pas ce complet gris; je prends *l'autre*, le bleu. = *Tenhle šedý oblek nechci; vezmu si ten druhý, ten modrý.*

Trois personnes ont péri; *les autres* alpinistes sont saints et saufs. = *Zahynuli tři lidé; ostatní horolezci jsou živi a zdraví.*

---

⁵⁷ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 242

⁵⁸ tamtéž, s. 236

⁵⁹ tamtéž, s. 236

▪ **même(s)**

- mění svůj význam podle toho, stojí-li před nebo za substantivem

- vyjadřuje: ⁶⁰

a) identitu ve spojení: *určitý člen* (příp.dét.démonstratif) + **même** + *substantivum* = *tentýž, tatáž, ... (stejný)*, př.

Ils ont tous à surmonter les mêmes difficultés. = *Musí všichni překonat tytéž potíže.*

b) zdůraznění ve spojení: *člen+substantivum+même* = *sám, samotný*, př.

Le sujet même lui semble difficile. = *Sám námět se mu zdá být těžký.*

- **même** přebírá též funkci **příslovce či spojky** ve významu *dokonce, i*, př.

Même le sujet semble être difficile. = *I námět se zdá být těžký.* ⁶¹

- není-li pojem blíže určen, *même* je doprovázen členem neurčitým, např.:

D'après les statistique, on voit qu'un même phénomène revient périodiquement. = *Podle statistik je vidět, že se stejný jev periodicky opakuje.*

- v knižním stylu, zvláště po předložce **de**, bývá *même* bez členu; např.:

Son complet était de même couleur. = *Jeho oblek byl stejné barvy.*

▪ **quelconque** (sg) = *nějaký, jakýkoli; nějaká, jakákoli*

quelconques (pl) = *nějací, jacíkoli; nějaké, jakékoli*

- bývá častěji postaven za podstatné jméno, př. **Ce ne sont pas des livres quelconques.**
= *To nejsou lečjaké knihy.*

- před substantivem se vyskutekuje méně často a předchází mu člen neurčitý, př. ⁶²

La pièce était meublée d'un quelconque mobilier choisi sans goût. = *Místnost byla vybavena obyčejným nábytkem nevkusně vybraným.*

⁶⁰ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 237

⁶¹ příklady převzaty z: STAUCHOVÁ, V. (1969), *Stručná mluvnice francouzštiny*, Praha, Academia, s. 130-131

⁶² příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 243

Neurčité složené determinanty **beaucoup de, peu de, un peu de, moins de, plus de, de plus en plus de, ...** se používají stejně tak s počítatelnými podstatnými jmény (v plurálu) jako s těmi nepočítatelnými (obvykle v singuláru), např.:

Beaucoup/ peu de journaux en ont parlé. = *Hodně/ málo novin o tom mluvilo.*

Si seulement il y avait plus/ moins de neige! = *Kdyby jenom bylo méně/ více sněhu!*

Mezi neurčité determinanty se často řadí i tzv. záporné determinanty, z nichž se budu zabývat následujícími:

- **aucun, aucune** = *žádný, žádná*
  - **nul, nulle** = *žádný, žádná*
- jsou to výrazy synonymní
- vyskytují se v singuláru s výjimkou slov, která mají jen tvar množného čísla, př.
Elles ne touchaient plus **aucuns** gages. = *Už nepobírají žádnou mzdu.*
- jsou obvykle řazeny do skupiny „neurčitých“ determinantů bez jejich dalšího rozčleňování na „kladné“ a „záporné“ (já jsem zvolila toto členění z toho důvodu, že více odpovídá terminologii v jazyce českém – neurčitým záporným determinantům ve francouzštině nejspíše odpovídají česká záporná zájmena)
- jak již z názvu vyplývá, vyskytují se ve větách záporných a předchází jim příklonka *ne* (sami nahrazují druhou část záporu *pas*)

př.⁶³

Je *n'ai aucun* animal. / je *n'ai pas* d'animal. = *Nemám žádné zvíře/ Nemám zvíře.*

Aucun projet *n'a été* accepté. = *Žádný návrh nebyl přijat.*

- Je *n'ai nulle* envie d'y aller. = *Nemám žádnou chuť tam jít.*
- vyskytují se v některých ustálených spojeních: **sans aucune doute** = *nepochybně*;
nulle part = *nikde, nikam*; **de nulle importance** = *zcela bezvýznamný* atd.

---

⁶³ příklady převzaty z: HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, s. 243

2.3. Francouzské determinanty a ekvivalentní vyjadřovací prostředky v češtině

Čeština vyjadřuje určenost nebo neurčenost podstatného jména v trojí oblasti: v lexikální, morfologické a syntaktické.⁶⁴

A) lexikum

- a) pro podstatné jméno blíže určené se užívá v češtině ukazovacích zájmen *ten, ta, to* či *tento, tato, toto* (hov. *tenhle, tahle, tohle*), nikoliv však stejně často jako francouzština užívá členu určitého.

V češtině neexistuje žádný formální prostředek označující kategorii (*L'exception confirme la règle.* = *Výjimka potvrzuje pravidlo.*) ani jedinečnost (*Le soleil est plus grand que la Terre.* = *Slunce je větší než Země.*)⁶⁵

Nepovinný determinant bude u substantiva určeného ze *souvislosti* a ze *situace*. Zatímco spisovnější verze jazyka usiluje o eliminaci užívání těchto determinantů, hovorová forma jazyka je jich plná, např.: **Fermez la porte!** = *Zavři dveře!* (spisovnější) / *Zavři ty dveře!* (hovorovější)

Oproti tomu povinně bude v češtině vyjádřeno, jestliže francouzský člen substantivizuje jiný slovní druh, např.: **tous les „mais“** = *všechna ta ale*

- b) pro podstatné jméno blíže neurčené je v češtině několik různých ekvivalentů členu: *jeden, takový, nějaký; jakýsi, kterýsi; hotový, učiněný, úplný* pro singulár a *různí, všelijací, celí* pro plurál.

Nejčastěji je v češtině determinant nepovinný; tam, kde se vyjadřuje neurčenost v nejširším slova smyslu. Nejkonkrétnějším z českých determinantů neurčenosti je slovo *jeden*, proto příběhy obvykle začínají slovy „*Byl jednou jeden...*“ Silnějším výrazem pro neurčenost je slovo *nějaký* a dalším užívaným slovem je *takový*, který se svou určeností pohybuje někde mezi jedním a nějakým.

Povinně je vyjádřeno, jestliže francouzský člen substantivizuje jiný slovní druh, zobecňuje či metaforicky přirovnává:

⁶⁴ RADINA, O. (1987), *Francouzština-čeština. Systémové srovnávání dvou jazyků*, Praha, SPN., s. 18

⁶⁵ RADINA, O. (1987), *Francouzština-čeština. Systémové srovnávání dvou jazyků*, Praha, SPN, s. 20

Il y a toujours „des“ mais. = *Jsou vždycky nějaká „ale“.*

Un Rimbaud est rare. = *Takových Rimbaudů je málo.*

Paris, c'est un monde. = *Paříž, to je úplný svět.*⁶⁶

B) morfologie

Obecně platí, že pro označení druhu užívá francouzština určující substantivum bez členu: **l'eau de mer** a čeština užije adjektiva: *mořská voda*. Naproti tomu v případech, kdy se jedná o vymezený případ, klade francouzština člen určitý: **l'eau de la Mer Noire** a čeština využije své flektivnosti a zvolí skloňovaného podstatného jména často doplněného o předložku: *voda(z) Černého moře, voda v Černém moři*. Ovšem vždy záleží také na tom, zda jazyk pojímá určitou skutečnost obecně či jednotlivě a podle toho je třeba se řídit, např.: **L'accident du travail** = *pracovní úraz*, ale: **La peine de mort** = *trest smrti*.

V češtině je možno najít takové případy, kdy pro vyjádření dvou francouzských slov má k dispozici jednoslovný ekvivalent, např.: **Une chute d'eau** = *vodopád*.⁶⁷

C) syntax

Jazyky jako francouzština, v nichž je kategorizovaný člen, označí určenost dostatečným signálem – volbou členu. Naproti tomu jazyky bez členu musí užít jiných prostředků. Jedním z hlavních nástrojů, které vyjadřují mimo jiné i určenost a neurčenost substantiv, je v češtině slovosled. Do východiska výpovědi se klade pojem známý a do jádra výpovědi je posunuta skutečnost nová.

Věta: **Une délégation de syndicalistes français est arrivée hier à l'aéroport de Prague** má správnou českou podobu: *Včera přiletěla na pražské letiště delegace francouzských odborářů*.

To, co lze ve francouzštině vyjádřit použitím neurčitého členu, je v češtině nutno vyjádřit umístěním slov v rámci věty tak, aby nová informace byla zařazena až do ohniska výpovědi.

---

⁶⁶ tamtéž, s.22

⁶⁷ příklady převzaty z: RADINA, O. (1987), *Francouzština-čeština. Systémové srovnávání dvou jazyků*, Praha, SPN., s. 23

V praxi samozřejmě dochází ke kombinaci výše zmíněných prostředků. Např. větu **Un monsieur vous cherche** vyjádříme v češtině nejspíše takto: *Hledá vás nějaký pán*⁶⁸. Je tedy kombinován prostředek větné skladby (substantivum neurčené posuneme do jádra výpovědi) s prostředkem lexikálním (užijeme determinantu neurčitosti – nějaký).

Vyjádření určenosti hraje v jazyce velmi důležitou roli – ve **francouzštině** pro podstatná jména blíže neurčená je užito zájmena *en*, v záporu *de*, zatímco substantivum určené je v kladné i záporné větě nahrazováno zájmenem osobním *il(le)*. Člen ve francouzštině vykonává více funkcí: **určitý člen** slouží k vyjádření všeobecnosti a jedinečnosti a **neurčitý člen** vyjadřuje neurčenost a zároveň pojem číslovky jeden.

V **češtině** se neužívá členu, k vyjádření určenosti či neurčenosti tedy slouží prostředky *lexikální, tvaroslovné i skladebné*. Nicméně důležitost označení určenosti není stejně naléhavá jako ve francouzštině; pravděpodobně na to má vliv i značná složitost mechanismů sloužících k jejímu vyjádření - pro češtinu typická. Zejména v lexikální oblasti je řada příkladů toto tvrzení podporujících.

Na závěr se pokusím o srovnání systémů jazyka s kategorizovaným členem a bez členu:

Nespornou výhodou systému, který má kategorizovaný člen, je jednoduchost vyjádření určenosti a neurčenosti. Na druhou stranu tento prostředek nezohledňuje rozdíl mezi obecným a jedinečným, který je nutno hledat kontextuálně.

System bez členu je schopen podrobnějšího odstínění určitých případů a je nesporně stručnější. Na druhou stranu jde o systém poměrně složitý, který klade zvýšené nároky na jeho uživatele a je oslabován konkurencí jiných funkcí.

2.4. Determinanty z hlediska jejich funkce v diskurzu

Hledáme-li ekvivalentní české vyjadřovací prostředky k francouzským determinantům, nelze se omezit jen na gramatickou úroveň výstavby věty. Je třeba rozšířit analýzu na celý text a sledovat přitom jeho sémantické členění a determinanty hodnotit vzhledem k jejich funkci v diskurzu.

---

⁶⁸ RADINA, O. (1987), *Francouzština-čeština. Systémové srovnávání dvou jazyků*, Praha, SPN., s. 26

Text je „celek složený z výpovědí větných i nevětných, které na sebe navazují. Základním prostředkem výstavby textu je princip aktuálního členění uplatňovaný v oblasti nadvětné, textové, promítající se v tematických posloupnostech.“⁶⁹ Princip aktuálního členění větného spočívá ve vytváření větné perspektivy, tj. způsob zařazení výpovědi (věty) do kontextu. V českém jazyce se projevuje zejména v pořádku slov ve větě: Zpravidla první část výpovědi obsahuje *téma* neboli východisko (= to, o čem se vypovídá; již známá skutečnost) výpovědi. Východiskem je myšlena ta část výpovědi, která vyjadřuje to, co je v daném kontextu známé a od čeho mluvčí vychází a na co navazuje. Obvykle se tedy střed tématu nachází v čele výpovědi a celá tematická část je nalevo od slovesa. Druhou část výpovědi tvoří *réma* neboli ohnisko či jádro (= to, co se o tématu vypovídá; něco nového) výpovědi. Jádro je ta část výpovědi, která vyjadřuje skutečnosti sdělně nejzávažnější, které jsou často zároveň vzhledem ke kontextu nové a neznámé. Nejdůležitější rématický prvek (střed rématu) je umístěn na konci výpovědi. Sloveso, které spojuje téma a réma patří obvykle k rématu, protože nám uvádí tematickou informaci. Složky, které bývají mezi částí tematickou a rématickou jsou nazývány přechodové neboli tranzitní.⁷⁰

Rozvržení obsahu výpovědi na část východiskovou a část jádrovou se nazývá *Aktuální členění větné* (AČV). Nelze je zaměňovat s formálním členěním věty na část podmětovou a přísudkovou, které zůstává neměnné v závislosti na situaci či kontextu. AČV je aktuální právě tím, že je závislé na konkrétní komunikační situaci.⁷¹

Jak již bylo řečeno, čeština je podstatně flexivnějším jazykem než francouzština, která se vyznačuje řadou znaků jazyka izolačního. Z tohoto rozdílu vzniká řada odlišností, mezi něž mimo jiné patří i způsob řešení AČV. V češtině je nejznámějším prostředkem AČV slovosled. Postupuje se zpravidla od známého k neznámému bez ohledu na formální členění věty na podmětovou a přísudkovou. Existují samozřejmě výjimky, které se však omezují zejména na hovorový projev, kdy se jádro výpovědi klade před ohnisko. Používá se při projevech vzrušení, kde jsou výpovědi citově zabarvené.⁷²

---

⁶⁹ Čechová M. a kol. (2000), *Čeština - řeč a jazyk*, Praha ISV nakladatelství

⁷⁰ GREPL, M.- KARLÍK, P. (1998), *Skladba češtiny*, Olomouc, Votobia s. 495

⁷¹ tamtéž, s. 495

⁷² tamtéž, s. 497

Francouzština má omezenější možnosti při volbě pořádku slov ve větě. Neznamená to však, že v čele věty se vždy objevuje podmět. Francouzská syntax má také několik prostředků, které dovolují tematizovat i jiné prvky, např. přemístění příslovečného určení času (*Hier, j'ai regardé un film*), dislokace předmětu přímého (*Un film, je l'ai regardé hier*) či předmět v pasivní větné konstrukci (*Le traité a été signé par le ministre.*)

Determinanty v textu poukazují buď přímo k předmětům řeči jako takovým či k jiným pojmenováním v textu. Toto textové odkazování determinantů na plná pojmenování je jednak anaforické, jednak kataforické. Zatímco anafora je definována jako opakování předcházejícího prvku v textu, katafora odkazuje na prvek později zmíněný⁷³.

Členy tedy mají jak anaforickou, tak kataforickou funkci, protože se pojí vždy s podstatným jménem a stojí před ním. Podstatné jméno bývá uvedeno na určitém místě textu a má tedy nějaký kontext před sebou i za sebou, kterým je určován jeho význam.

Z tohoto pohledu nazýváme pre-informací kontext, který předchází a postinformací kontext, který následuje za jménem. Na tomto rozdílu spočívá opozice mezi členem anaforickým a kataforickým, díky níž dostává text specifický informativní profil. Anaforický člen se vztahuje k této obdržené pre-informaci a ponouká posluchače, aby pochopil význam slova v textu jako již známý. Naproti tomu člen kataforický nabízí možnost oznámit posluchači, že má očekávat nějakou post-informaci.⁷⁴

---

⁷³ WEINRICH, H. (1990), *Grammaire textuelle du français*, Paris, Didier-Hatier, s. 205

⁷⁴ tamtéž, s. 205

3. Praktická část

3.1. Paralelní korpus Intercorp

V následující části své práce se budu zabývat analýzou francouzských neurčitých determinantů a jejich českých respondentů. Analýza bude zpracována za pomoci Korpusu Intercorp. Paralelní korpusy Intercorp tvoří projekt, který byl vytvořen za účelem výzkumu pro Český národní korpus a korpusy dalších jazyků. Český národní korpus je akademický projekt zaměřený na budování rozsáhlého počítačového korpusu především psané češtiny. Pracuje na něm Ústav českého národního korpusu (ÚČNK). Cílem tohoto projektu je vybudovat paralelní synchronní korpusy pro většinu jazyků studovaných na FF UK, tedy pro daný jazyk a češtinu. Tento projekt je čistě nekomerční a slouží jen pro teoretické studie, studentské práce, překládání a další produkci.

3.2. Korpusová analýza

Je zřejmé, že vzhledem k rozsahu této práce se pokusím vybrat vždy jen typické (nejfrekventovanější) ekvivalenty, nikoliv ekvivalenty všechny. Budu hledat ekvivalenty ke všem výše zmiňovaným neurčitým determinantům a pokusím se vyslovit hypotézy o důvodu jejich výběru a to právě na základě Korpusu Intercorp.

Rozhodla jsem se praktickou část rozdělit ještě na dvě další části. První se bude týkat členu neurčitého a dělivého a druhá ostatních neurčitých determinantů. Jak v první, tak ve druhé části se pokusím vytvořit jistý kvantitativní výstup tak, aby se na jeho základě dalo určit, které jsou nejčastější české ekvivalenty různých francouzských determinantů. Zároveň se pokusím nastínit problematiku překladu neurčitého členu, která je však příliš komplexní na to, abych jí pro účely této práce mohla zcela obsáhnout, a mimo jiné se pokusím vytvořit i jistý nástin toho, které neurčité determinanty jsou v současném francouzském jazyce nejrozšířenější. Mé závěry, co se nejběžnějších determinantů týká, je však třeba brát s rezervou. Jelikož budu většinu svého výzkumu provádět pouze na jednom jediném díle a to *Milovat se* od *J.P. Toussainta*, jsou mé závěry pochopitelně poněkud zkreslené a bylo by třeba rozšířit tuto analýzu na další současná díla pro získání relevantních stanovisek.

Postupovat budu tak, že po vybrání paralelních korpusů ČJ a FR a omezení výběru jen na jedno dílo (příp. vícero děl) si do pravého políčka zadám příslušný francouzský determinant jako lemma⁷⁵ (v pořadí, v jakém se o nich zmiňuji v teoretické části). Následně mi Intercorp nabídne českou i francouzskou verzi vět, ve kterých se daný determinant nachází. Mým cílem je potvrdit či vyvrátit hypotézu, kterou si stavím na základě teoretické části. Ke každému determinantu zároveň uvádím krátký komentář a tabulku pro zpřehlednění.

3.2.1. Člen neurčitý a dělivý

Jak již bylo několikrát zmíněno, francouzština a čeština jsou rozdílné jazyky a čeština nemá kategorizovaný člen. To pochopitelně působí značné potíže při překladu z jednoho jazyka do druhého. Zjednodušeně se dá říci, že neurčitý člen se do češtiny překládá buďto jako *jeden*, *nějaký (jakýsi)* nebo *nijak*. Člen dělivý je specifikum, které se při překladu do češtiny prakticky nebere v potaz až na nemožnost jeho překladu jako jeden. V mé analýze se jím tedy nebudu zabývat. Je zřejmé, že většina překladů francouzských členů by byla zařazena do skupiny „bez překladu“. Na následujících příkladech budou ukázány jak překlady *jeden* a *nějaký (jakýsi)*, tak i onen problematický „žádný překlad“, kterým se však budu zabývat jen okrajově. Ostatní případy, kdy je francouzské podstatné jméno přeloženo do češtiny jako sloveso (comme **un** simple constat = vlastně jen suše konstatoval) apod. nebudu v rámci své práce brát v potaz.

Pro hledání neurčitého členu jsem si vybrala v rámci korpusu pouze jedno dílo a to od *J.P.Toussainta, Milovat se*. Také jsem svou analýzu omezila jen na tvar mužského rodu.

UN, výskyt: 436

Hypotéza o překladu: *jeden, nějaký (jakýsi), bez překladu*

-un = jeden 47x

Příklad 1: J' avais fait remplir un flacon d' acide chlorhydrique, et je le gardais sur moi en permanence, avec l' idée de le jeter **un** jour à la gueule de quelqu'un.

---

⁷⁵ = souhrn všech tvarů určité lexikální jednotky reprezentovaný jejím základním (heslovým) tvarem, [http://cs.wikipedia.org/wiki/Lemma_\(lingvistika\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Lemma_(lingvistika))

Překlad1: Nechal jsem si naplnit lahvičku kyselinou chlorovodíkovou a nosil ji pořád u sebe, s myšlenkou, že ji **jednoho** dne někomu chrstnu do ksichtu.

Příklad 2: Je déboutonnai mon pantalon et le descendis le long de mes cuisses, soulevai **un** pied pour le faire glisser le long de mon mollet, puis l' autre, précautionneusement, pour me libérer du vêtement.

Překlad 2: Rozepnul jsem si kalhoty a spustil je přes stehna dolů, zdvihl **jednu** nohu, aby sklouzly po lýtku, pak druhou, opatrně, abych se jich zbavil.

Komentář: V prvním případě je překlad zřejmý, neboť se jedná v podstatě o ustálené spojení „jednoho dne“ ve smyslu „nějakého“ neurčitého dne v budoucnosti. Jde o časové určení. Druhý příklad byl vybrán z toho důvodu, že člen „un“ bývá do češtiny přeložen zpravidla v případě, že je z kontextu zřejmé, že se jedná o „jednoho ze dvou“ (v tomto případě jde o nohy) či je potřeba zdůraznit počet jeden užitím číslovky.

-un = nějaký 25x

Příklad 1: Je m' avançai jusqu' au comptoir, et, d' une voix ferme, qui contrastait un peu avec le relâché de ma tenue, je lui expliquai en anglais que j' avais été averti dans ma chambre de l' arrivée d' **un** fax.

Překlad 1: Došel jsem až k pultu a odhodlaně, což moc neodpovídalo mému poněkud uvolněnému vzhledu, jsem mu anglicky vysvětlil, že jsem byl v pokoji upozorněn na příchod **nějakého** faxu.

Příklad 2: Je me levai et la suivis, nous redescendîmes dans le hall de l' hôtel, je ne sais pas où nous allions, je la suivais, elle semblait chercher **un** endroit calme pour parler.

Překlad 2: Vstal jsem a následoval ji, sestoupili jsme do hotelové haly, nevěděl jsem, kam máme namířeno, šel jsem za ní, hledala asi **nějaký** klidný kout, kde by se dalo mluvit.

Komentář: Člen *un* bývá do češtiny přeložen v případech, kdy jde o zdůraznění neurčitosti toho, o co se jedná („nějaký“ klidný kout) a zpravidla jde o skutečnost novou (dosud neznámý fax).

-*un* = jakýsi 7x

Příklad: La silhouette blanche et allongée du bâtiment apparaissait au fond d' **un** parc, murs fuselés et plaques d' aluminium ondulées qui donnaient à l' édifice des allures de hangar d' aéronautique ou de laboratoire de haute technologie.

Překlad: Bílý podlouhlý obrys budovy byl až vzadu v **jakémsi** parku, proudnicový tvar zdí a vlnitý hliníkový plech dávaly stavbě vzhled aeronautického hangáru či laboratoře HiTech.

Komentář: „Jakýsi“ je v podstatě ekvivalentním výrazem pro „nějaký“, užívá se za stejným účelem, pouze pro svou zvukomalebnost je užíván v expresivnějších výrocích s cílem zdůraznit „neznámost“ podstatného jména, které doprovází.

-*un* = bez překladu 357x

Příklad 1: Debout dans l' obscurité de la salle de bain, j' étais nu en face de moi-même, **un** flacon d' acide chlorhydrique à la main.

Překlad 1: Stál jsem ve tmě koupelny, byl jsem nahý naproti sobě, v ruce flakon kyseliny chlorovodíkové.

Příklad 2: Je prenais ce refroidissement comme une fatalité, **un** luxe, une expérience.

Překlad 2: Bral jsem to nachlazení jako osud, přepych, zkušenost.

Komentář: Závisí především na AČV. V případě, kdy dochází ke shodě mezi oběma jazyky – tzn. je-li člen uvozující podstatné jméno ve francouzštině (GN) v rématu a zároveň i v češtině se podstatné jméno nachází v rématu, poté se člen do češtiny nepřekládá (př.1). Také například v přirovnáních se v češtině neužívá členu (př.2).

- Tabulka *UN*:

UN	VÝSKYT: 436x
jeden	47x
nějaký	25x
jakýsi	7x
„bez překladu“	357x

3.2.2. Neurčité determinanty

Pro značnou většinu vybraných determinantů jsem použila jedno dílo – J.P.Toussaint, *Milovat se*. Pro některé, méně užívané determinanty, jsem hledala v rámci děl dvou, a to následujících – M. Kundera, *Žert* a M.Tournier, *Tetřev hlušec*. Není-li u determinantu uvedena poznámka o využití dvou děl či dokonce všech děl, platí, že příklady byly vybrány jen z díla *Toussainta*.

Také bych chtěla úvodem upozornit na fakt, že při hledání francouzských determinantů jsem se omezila jen na tvary mužského rodu, případně jen na singulár v případech, kdy tomu bylo možné vzhledem ke shodě významů obou čísel.

QUELQUE, výskyt: 25 x

Hypotéza o překladu: *nějaký, jakýsi, určitý, některý*

- *quelque chose* 12x = něco, cosi, jakýsi anebo jiné

Příklad 1: Je faillis ajouter **quelque** chose, mais je ne dis rien, je me retins et lui posai doucement la main sur l' avant-bras, et elle dégagea violemment le bras.

Překlad 1: Málem jsem ještě **něco** dodal, ale pak jsem se udržel a neřekl nic, něžně jsem jí položil ruku na předloktí, ona zlostně paži uvolnila.

Příklad 2: Pourquoi tu ne veux pas m' embrasser? Me demanda alors Marie à voix basse, le regard fixe, au loin, avec **quelque** chose de buté dans le visage.

Překlad 2: Proč mě nechceš políbit? Zeptala se mě pak Marie potichu, zahleděná do daleka, s **jakousi zarputilostí** v obličeji.

- *quelque part* 3x = někam, někde, kdesi

Příklad: A Paris, sept ans plus tôt, j' avais proposé à Marie d' aller boire un verre **quelque** part dans un endroit encore ouvert près de la Bastille, rue de Lappe, ou rue de la Roquette, ou rue Amelot, rue du Pas-de-la-Mule , je ne sais plus.

Překlad: V Paříži, před sedmi lety, jsem Marii nabídl, že zajdeme na skleničku, **někam**, kde se dá sedět venku, k Bastille, do ulice de Lappe nebo de la Roquette, anebo Amelot, du Pas - de - la - Mule, co já vím.

- *quelque* = nějaký 2x

Příklad: Pantalon noir et chemisier crème, foulard en soie, yeux noirs de braise (elle n' avait rien de blond à part les cheveux), elle me faisait une petite cour frivole et sans conséquence tandis que nous retraversions le hall, m' effleurait le bras en riant et repartait de plus belle dans une longue phrase en relevant à l' occasion un de ses innocents sourcils noirs pour marquer sa surprise, voire sa stupéfaction, devant **quelque** objection que je n' avais même pas faite, qu' elle avait simplement anticipée.

Překlad: Černé kalhoty a krémová blůzka, hedvábný šátek, oči černé jak uhlí (krom vlasů na ní nic víc blond nebylo). Když jsme znovu procházeli halou, maličko, povrchně a s vyloučením návaznosti se mi dvořila, smála se, lehce se dotkla mé paže, pak odhodlaně vyrazila do dlouhé věty, příležitostně pozvedajíc jedno své nevinné obočí v náznaku překvapení či přímo úžasu nad **nějakou** námitkou, již jsem ani neučinil, již jen předjíkala.

- *quelque* = jistý 2x

Příklad: Mais qui n' aime prolonger ce moment délicieux qui précède le premier baiser, quand deux êtres qui ressentent l' un pour l' autre **quelque** inclination amoureuse ont déjà tacitement décidé de s' embrasser, que leurs yeux le savent, leurs sourires le devinent, que leurs lèvres et leurs mains le pressentent, mais qu' ils diffèrent encore le moment d' effleurer tendrement leurs bouches pour la première fois?

Překlad: Ale kdo by si neliboval v protahování té slastné chvíle, jež předchází prvnímu polibku, když dva, kteří k sobě pociťují **jistou** milostnou náklonnost, se již mlčky rozhodli, že se políbí, když jejich oči to vědí, jejich úsměvy to věští, jejich rty a ruce to již cítí, ale oni dva pořád odkládají okamžik, kdy se jejich ústa něžně setkají poprvé?

- *quelque* = existující ekvivalentní výraz v čj 6x

Příklad: Après un long moment, elle se tourna vers moi et me dit avec difficulté, d' une voix **quelque** peu étranglée, qu' elle était d' accord pour qu' on se sépare .

Překlad: Po dlouhé chvíli se na mě podívala a pronesla s obtíží, **příškrčeným** hlasem, že souhlasí s rozchodem.

Komentář: Vyskytuje se zejména v ustálených spojeních, jako jsou: *quelque chose* či *quelque part*. *Quelque chose* bylo překládáno buďto jako „něco“, „cosí“ či v českém jazyce existuje přímý ekvivalentní výraz pro danou věc. *Quelque part* bylo přeloženo jako „někam“, „někde“, „kdesi“.

Quelque předcházející podstatnému jménu bylo překládáno jako „nějaký“ či „jistý“. Ve všech ostatních případech šlo o specifický překlad.

- Tabulka *QUELQUE*:

QUELQUE, možné překlady:	VÝSKYT: 25x
něco, cosi, ajkýsi anebo jiné (<i>quelque chose</i>)	12x
někam, někde, kdesi (<i>quelque part</i>)	3x
nějaký	2x
jistý	2x
existující ekvivalentní výraz v Čj	6x

QUELQUES, výskyt: 62x

Hypotéza o překladu: *několik; nějakí, nějaké, jacíkoli, jakékoli*

- *quelques* = několik: 10x

Příklad: Ce n' était donc pas par des mots que j' étais parvenu à lui communiquer ce sentiment de beauté de la vie et d' adéquation au monde qu' elle ressentait si intensément en ma présence, non plus par mes regards ou par mes actes, mais par l' élégance de ce simple geste de la main qui s' était lentement dirigée vers elle avec une telle délicatesse métaphorique qu' elle s' était sentie soudain étroitement en accord avec le monde jusqu' à me dire **quelques** heures plus tard, avec la même audace, la même spontanéité naïve et culottée, que la vie était belle, mon amour .

Překlad: Nikoli tedy slovy jsem jí dokázal sdělit ten pocit krásy života a sounáležitosti se světem, jenž pociťovala tak intenzivně v mé přítomnosti, ani ne svými pohledy či

činy, nýbrž elegancí onoho prostého pohybu ruky, jež se pomalu nasměrovala k ní, s takovým metaforickým taktem, až se Marie náhle cítila být v úzkém sepětí se světem, a o **několik** hodin později mi s touž odvahou, touž naivní a drzou bezprostředností řekla, že život je krásnej, láska moje.

- *quelques* = nějakí, nějaké: 4x

Příklad: J' examinai un instant distraitemment les canettes qu' il contenait, boissons froides et chaudes , différentes sortes de café et de thé, et sortis **quelques** pièces de ma poche, demandai à Marie si elle voulait boire quelque chose.

Překlad: Chvilku jsem nesoustředěně zkoumal plechovky, jež nabízel, nápoje teplé i studené, různé druhy kávy a čaje, pak jsem vyndal z kapsy **nějaké** drobné a zeptal se Marie, jestli chce něco k pití.

- *quelques* = jacíkoli, jakékoli (jakési): 1x

Příklad: La rue était bordée d' un parc derrière lequel se devinaient des ombres et s' entendaient **quelques** cris indistincts, quand, d' un coup, des rampes de projecteurs de stade très puissants s' allumèrent derrière les grillages et se mirent à éclairer un terrain de base-ball dans le crépuscule, qui, en quelques secondes, fut envahi par une centaine de jeunes gens qui se dispersèrent en différents groupes, certains s' échauffant sur la pelouse synthétique dont les projecteurs faisaient ressortir le vert artificiel, d' autres commençant déjà à se jeter mollement des balles et se déhanchant pour les taper avec leur batte, des casquettes sur la tête, vêtus de tenues blanches et bleues de Yankees ou de Dodgers.

Překlad: Ulice byla lemovaná parkem, za nímž se rýsovaly obrysy, a byly slyšet **jakési** nejasné výkřiky, když náhle rampy s velmi silnými, stadionovými reflektory v soumraku osvítily baseballovou plochu, a ta byla v několika vteřinách obležena stovkou mladých lidí, jež se rozdělili do různých skupin, někteří se rozehrávali na umělém trávníku, jehož syntetickou zeleň reflektory podtrhávaly, další si už pomalu házeli míčky, kolébali se v bocích, aby je odpálili pálkou, čepice na hlavách, v bělomodrých dresech Yankees nebo Dodgers.

- *quelques* = pár: 39x

Příklad: J' avais continué dans les ruelles et j' avais pris le métro, j' étais descendu **quelques** stations plus loin.

Překlad: Procházel jsem čtnými uličkami, jel jsem metrem, vystoupil o **pár** stanic dál.

-*quelques* = jiný překlad („cosí“, „chvilčka“, „chvilka“, „občas i“): 4x

Příklad: Sur la tablette du lavabo, à côté des innombrables produits de beauté de Marie, flacons et tubes, poudriers, rouge à lèvres, crayons, blush, mascara, se trouvait ma trousse de toilette en évidence, que je venais d' ouvrir **quelques** instants plus tôt.

Překlad: Na desce umyvadla, vedle nesčetných Mariiných kosmetických přípravků, lahviček, tub, pudřenek, rtěnek, tužek, zdraviček a maskar, stálo mé pouzdro na hygienické potřeby, které jsem před **chvilčkou** otevřel.

-*quelques* = překlad vynechán: 4x

Příklad: Parfois, bravant l' averse, je me risquais jusqu' au milieu de la chaussée et je levais la tête, restant là immobile au coeur du rideau de flocons silencieux qui tombaient avec langueur dans la ruelle, et je scrutais longuement le ciel, qui commençait à se déprendre de la nuit et virait à un grisâtre diurne, auquel de gros nuages de neige donnaient **quelques** reflets jaunâtres.

Překlad: Občas, nedbaje záplavy sněhu, jsem se odvážil až doprostřed vozovky, zvedl jsem hlavu a zůstal tak chvíli bez hnutí stát, přímo uprostřed opony tichých vloček, jež malátně padaly do ulice, a dlouze jsem pozoroval nebe, které se začínalo zbavovat noci a barvilo se do denní šedi, již velké mraky sněhu dodávaly žlutavé odlesky.

Komentář: Nejčastěji je *quelques* překládáno slovem „pár“ a často se pojí s *mètres, heures, mois, années, instants, pas*. V některých případech lze determinant v češtině zcela vynechat; zajímavý je překlad *quelques instants* = „chvilka či chvilčka“.

- Tabulka *QUELQUES*:

QUELQUES, možné překlady:	VÝSKYT: 62X
několik	10x
nějakí, nějaké	4x

jacíkoli, jakékoli	1x
pár	39x
jiný překlad	4x
překlad vynechán	4x

PLUSIEURS, výskyt 13x

Hypozéta o překladu: *několik (vícero), někteří, některé*

- *plusieurs* = několik: 9x

Příklad: La baignoire, derrière moi, se reflétait dans la pénombre, un peignoir de bain chiffonné sur un des rebords, **plusieurs** serviettes par terre, d' autres, inutilisées, encore pliées en deux sur leurs appliques argentées.

Příklad: Za mnou se v přítmi odrazela vana, pomačkaný župan přehozený přes boční stranu, **několik** ručníků po zemi, další, nepoužité, úhledně přehozené přes stříbrné věšáky.

- *plusieurs* = dost: 1x

Příklad: Nous cherchions à regagner l' hôtel, mais cela faisait **plusieurs** carrefours que nous passions sans retrouver notre chemin.

Příklad: Snažili jsme se dostat do hotelu, ale přešli jsme už **dost** křižovatek, a pořád nemohli najít cestu.

- *plusieurs* = několikrát (plusieurs fois) 2x

Příklad: Dans la légère confusion d' esprit dans laquelle je me trouvais , j' avais dû partir dans la mauvaise direction , car il me sembla faire **plusieurs** fois le tour de l' étage avant de finir par déboucher sur le palier .

Příklad: V jemném zmatení myslí, jež mě přemohlo, jsem se musel pustit špatným směrem, zdálo se mi totiž, že jsem **několikrát** obešel patro, než jsem se dostal na schodiště.

- *plusieurs* = různí: 1x

Příklad: **Plusieurs** images de cauchemar me hantaient, fragments de visions récentes qui surgissaient dans des éclairs fugitifs de ma conscience, fulgurances hallucinées qui se déchiraient dans des éblouissements de rouge et d'ombres noires.

Překlad: Pronásledovaly mě **různé** obrazy zlého snu, fragmenty nedávných vjemů, které vystávaly v prchavých záblescích mého vědomí, v bleskurychlé halucinaci v průrvách červených a černých stínů.

Komentář: *Plusieurs* se nejčastěji vyskytuje ve významu „několik“ a zpravidla se dá z kontextu vyvodit, že jde o vícero. Na rozdíl od *quelques* není zaměnitelné s českým „pár“.

- Tabulka *PLUSIEURS*:

PLUSIEURS, možné překlady:	VÝSKYT:13x
několik	9x
dost	1x
několikrát (<i>plusieurs fois</i>)	2x
různí	1x

CHAQUE, výskyt 12x

Hypotéza o překladu: *každý, každá*

-*chaque* = každý, každá: 7x

Příklad: Non, elle allait à la pêche aux udons, plutôt, et faisait peine à voir (ou plaisir, c' était selon), qui touillait mollement sa soupe une baguette dans **chaque** main, à la manière d' un chef d' orchestre accablé, dyslexique et ambidextre.

Překlad: Ne, udony spíš lovila, a bylo smutné ji vidět (anebo radostné, podle toho), jak ochablé míchá polévku, v **každé** ruce jednu hůlku, jako ztahaný, dyslektický levák i obouruký dirigent.

-*chaque* = pokaždé: 4x

Příklad: Je la rejoignis devant la porte et introduisis la carte magnétique dans la serrure pour entrer dans la chambre. Et, à **chaque** fois, ces deux soirs, à Paris et à Tokyo, nous avons fait l' amour, la première fois, pour la première fois - et, la dernière, pour la dernière.

Překlad: U našich dveří jsem ji došel a zasunul jsem magnetickou kartu do zámku, abychom mohli vejít. A **pokaždé**, po oba večery, v Paříži i v Tokiu, jsme se milovali, poprvé napoprvé, a naposled pak naposled.

-*chaque* = jiný překlad (po obou stranách) 1x

Příklad: Nous étions arrêtés sur le trottoir, de **chaque** côté du parapluie renversé dans la neige, des gens passaient à côté de nous en se demandant ce qui se passait, nous regardaient un instant et poursuivaient leur route, parfois se retournaient pour nous jeter un ultime regard.

Překlad: Zůstali jsme tak stát na chodníku, po **obou stranách** deštníku překocené ve sněhu, lidé kolem nás procházeli a divili se, co se děje, koukli na nás, pak šli dál, někdy se ještě otočili a naposledy si nás prohlédli.

Komentář: S výjimkou ustáleného spojení *chaque fois*, které se do češtiny překládá jako „pokaždé“, je determinant *chaque* překládán téměř vždy jako každý/á.

Zajímavým příkladem je překlad „po obou stranách“ = *de chaque côté*, které se dá nahradit českým „z každé strany“.

- Tabulka **CHAQUE**:

CHAQUE, možné překlady:	VÝSKYT: 12x
každý, každá	7x
pokaždé (<i>chaque fois</i>)	4x
jiný překlad	1x

TOUT⁷⁶ výskyt: 48 x celkem, z toho 2x jako neurčitý determinant

Hypotéza o překladu: *každý (kterýkoli)*

- tout, přísl. = hned 11 x – *tout de suite*
- tout, podst. jm. = všechno 10x
- tout, podst. j m. = všichni 7x – *tout le monde*
- tout = celý 4x
- tout, přísl. = zcela (docela) – 2x
- *tout* = každý 2x

Příklad: Une minute plus tard, passé un moment de panique et d'attente, très dens , où il ne se passa plus rien et où personne ne bougeait, chacun se regardait, un cartable tombé par terre ici et là, encore accroupis, livides, mouillés de neige, encore prêts à se protéger et à se recroqueviller davantage, s'attendant au pire, à une réplique immédiate, beaucoup plus forte peut-être - c' était la deuxième fois que la terre tremblait en quelque heures, et cela pouvait reprendre à **tout** instant, la menace était désormais permanente -, les gens se relevèrent peu à peu et s' éloignèrent, se dispersèrent sur le pont, tandis qu' un chien invisible aboyait au loin dans le matin grisâtre.

Příklad: Po jediné minutě, potom, co přešel okamžik paniky a vyčkávání, velice hutný, kdy už se nic nedělo, kdy se ale nikdo nehýbal, všichni se dívali po sobě, tu a tam na zemi ležela aktovka, ještě shrbení, sinalí, promočení od sněhu, ještě připravení chránit se a raději se přikrčit, připraveni na nejhorší, na pohotovou odpověď, možná mnohem silnější, bylo to po druhé během několika hodin, co se země třásla, a **každou** chvíli to mohlo začít znovu, hrozba teď byla trvalá. Lidé se pomalu zvedali a odcházeli, roztrousili se po mostě a v dálce štěkal do šedivého rána neviditelný pes.

- tout = ostatní 12x = „rozhodně“, „pomaličku“, „prostě“, „a dost“, „jednoduše“, „stejně“, „úplně blízko“, „zcela vzadu“,...

---

⁷⁶ Jelikož TOUT může být ve větě determinatem, podstatným jménem, příslovcem i zájmenem, uvedu jen příklady, kdy je TOUT v postavení neurčitého determinantu.

Komentář: Je zřejmé, že *tout* se jako neurčitý determinant významem ekvivalentní k *chaque* objevuje velmi sporadicky. Nejčastěji bývá *tout* užito ve spojeních *tout de suite* či *tout le monde*.

- Tabulka *TOUT*:

TOUT, možné překlady:	VÝSKYT: 48x
hned (<i>tout de suite</i>)	11x
všechno	10x
všichni (<i>tout le monde</i>)	7x
celý	4x
zcela	2x
každý ⁷⁷	2x

N'IMPORTE QUEL, výskyt: 1x

Hypotéza o překladu: *jakýkoli*

Příklad: Il devait être plus de trois heures du matin à Tokyo maintenant, et nous étions arrivés au Japon le matin même, vers huit heures, heure japonaise, après une courte matinée à Paris avant le départ et une longue nuit dans l' avion, où nous n' avions somnolé qu' une heure ou deux, cela faisait donc près de quarante-huit heures que nous n' avions pas dormi, ou seulement trente-six heures, peu importe , je me lançais dans des calculs compliqués et oiseux pour fixer mes pensées sur n' importe quelles données objectives et ne pas me laisser submerger par la montée de violence que je sentais grandir en moi.

Překlad: Teď v Tokiu muselo být víc než tři hodiny ráno. Do Japonska jsme přijeli ráno kolem osmé, japonského času, po krátkém dopoledni v Paříži před odjezdem a dlouhé noci v letadle, kde jsme si zdřímli jen hodinku nebo dvě, bylo to tedy skoro čtyřicet osm hodin, co jsme nespali, anebo jenom třicet šest, co na tom záleží, pustil jsem se do složitých a planých výpočtů, abych své myšlenky upnul na **jakékoli** objektivní údaje a nepropadl vlně násilí, již jsem v sobě cítil narůstat.

další výskyt v rámci dvou děl⁷⁸: 5x

⁷⁷ pouze zde je TOUT ve fci neurčitého det.

překlad vždy: *jakýkoli*

Komentář: Není příliš užívaným determinantem, k naleznutí spíše v moderních dílech a téměř bez výjimek překládán českým „*jakýkoli*“.

- Tabulka *N'IMPORTE QUEL*:

N'IMPORTE QUEL, možné překlady:	VÝSKYT: 1x
jakýkoli	1x

TEL, výskyt: 4x

Hypotéza o překladu: *takový, ten a ten, určitý*

-*tel* = tolik, 1x

Příklad: Sept ans plus tôt, elle m' avait expliqué qu' elle n' avait jamais ressenti un **tel** sentiment avec personne, une telle émotion, une telle vague de douce et chaude mélancolie qui l' avait envahie en me voyant faire ce geste si simple, si apparemment anodin, de rapprocher très lentement mon verre à pied du sien pendant le repas, très prudemment, et de façon tout à fait incongrue en même temps pour deux personnes qui ne se connaissaient pas encore très bien, qui ne s' étaient rencontrées qu' une seule fois auparavant, de rapprocher mon verre à pied du sien pour aller caresser le galbe de son verre.

Příklad: Před sedmi lety mi vykládala, že ještě nikdy s nikým nezažila **tolik** citu, takové pohnutí, takovou něžnou a teplou zádumčivost, jako když mě viděla učinit ono tak jednoduché gesto, tak zdánlivě bezvýznamné, když jsem při jídle velmi pomalu přiblížil svou sklenici na nožičce k její, velice opatrně a zároveň způsobem zcela nemístným pro případ dvou lidí, kteří se ještě moc dobře neznají, kteří se doposud setkali jen jednou, když jsem přiblížil svou sklenici na nožičce a potom pohladil křivku její sklenky, naklonil tu svou a taktně přit'ukl, naznačil přit'uknutí.

-*tel* = té či oné, 1x

Příklad: Ma trousse de toilette avait déjà souvent abrité de ces objets hétéroclites, dentifrice et coupe-ongles, du miel et des épices, de l' argent liquide dans des

---

⁷⁸ Intercorp: Kundera, Tournier

enveloppes de papier kraft, sans compter différents jeux de pellicules photos pas encore développées, petits rouleaux compacts noir et bleu de l' Ilford FP4, noir et vert de l' Ilford HP5, qu' il fallait sortir plus ou moins clandestinement de **tel** outel pays.

Překlad: Mé pouzdro na toaletní potřeby už skrývalo rozličné předměty, zubní pastu, nůžky na nehty, med i koření, drobné peníze v dopisních obálcích, nepočítaje různé sady ještě nevyvolaných fotografických filmů, malých černomodrých roliček Ilford FP4, zelenomodrých Ilford HP5, jež bylo třeba vyvézt více či méně ilegálně z **té či oné** země.

-tel = ten, 1x

Příklad: Marie, c' était son prénom, Marguerite , celui de sa grand-mère, de Montalte, le nom de son père (et Madeleine, je ne sais pas, elle ne l' avait pas volé, personne n' avait comme elle un **tel** talent lacrymal, ce don inné des larmes).

Překlad: Marie bylo její křestní jméno, Marguerite po babičce, de Montalte po otci (a Madeleine, to nevím, ale neukradla ho, nikdo neměl jako ona **ten** lakrimální talent, onen vrozený dar slz).

-tel = jakýs, 1x

Příklad: Elle portait une charlotte transparente sur les cheveux, en coiffe, **tel**un chou-fleur amolli, et ses mains, au ralenti, presque inconsciemment, faisaient clapoter doucement la surface de l' eau.

Překlad: Na vlasech, co čepec, měla průhledný klobouček, **jakýs** ochablý květák, a rukama polehoučku, skoro podvědomě, zlehka šplouchala po hladině.

Komentář: Determinant *tel* se užívá vždy ve smyslu „takový“, ačkoli lze využít i jiných synonymních výrazů jako jsou „ten“, „určitý“, „tolik“.

- Tabulka *TEL*:

TEL, možné překlady:	VÝSKYT: 4x
tolik	1x
té či oné	1x
ten	1x

jakýs	1x
-------	----

UN CERTAIN, výskyt v rámci dvou děl⁷⁹: 18x

Hypotéza o překladu: *nějaký(á), jaký(á)si, jistý(á)*

-*un certain* = jistý: 10x

Příklad: Une bonne amie, femme de moeurs fort souples (dont j' avais souvent usé), s' était fiancée avec **un certain** physicien, bien résolue, cette fois, à vivre enfin l' amour.

Překlad: Jedna moje dobrá známá, žena značně lehkých mravů (jichž jsem sám sdostatek zneužíval), zasnoubila se s **jistým** fyzikem a byla odhodlána tentokrát konečně prožít lásku.

-*un certain* = nějaký: 2x

Příklad: Deux personnes, un homme et une femme, bavardaient et chacune de leurs paroles était intelligible: ils parlaient d' **un certain** Petr qui s' était enfui de chez lui, et d' une tante Klara qui était idiote et gâtait le petit.

Překlad: Byli to dva lidé, muž a žena, vyprávěli si a bylo rozumět každému jejich slovu: mluvili o **nějakém** Petrovi, který utekl z domu, a o nějaké tetě Kláře, která je pitomá a kluka hýčká.

-*un certain* = určitý: 5x

Příklad: C' est ainsi que, dans **un certain** type de chanson morave à danser, par exemple, la seconde demi-mesure est toujours d' une fraction de seconde plus longue que la première.

Překlad: V **určitém** typu moravské taneční písni je například druhá polovina taktu vždycky o zlomek vteřiny delší než první.

un certain = jiný překlad: 1x

Příklad: Avec **un certain** retard sur les autres, le décalage n' étant néanmoins, par bonheur, pas assez considérable pour que je leur fusse devenu tout à fait étranger...

---

⁷⁹ Intercorp: Kundera, Tournier

Překlad: **Později** než ostatní, ale přece naštěstí ne tak pozdě, abych se jim byl už zcela odcizil...

Komentář: Determinant *certain* v kombinaci s neurčitým členem v singuláru není čteně užíván, možností jeho překladu do češtiny je vícero. Nejčastěji se užilo českého „jistý“.

- Tabulka *UN CERTAIN*:

UN CERTAIN, možné překlady	VÝSKYT: 18x (2 díla)
jistý	10x
nějaký	2x
určitý	5x
jiný překlad	1x

CERTAINS⁸⁰, výskyt: 5x

Hypotéza o překladu: *někteří, nějací, jistí*

-*certains* = někteří: 5x

Příklad: Des transatlantiques en plastique blanc ajouré étaient disposés le long de la baie vitrée, pas tous dépliés, **certains** encore en attente, remisés dans un coin, avec d'autres fauteuils de plage repliés sur eux-mêmes, des parasols, des bouées, des planches en mousse agglomérée.

Překlad: U oken byla rozestavěna lehátka z bílého plastu, ne všechna už složená, **některá** ještě vyčkávala, odložená do kouta s ostatními plážovými křesly složenými do sebe, slunečníky, kruhy, deskami z měkčeného polystyrenu.

Komentář: Ve výše nalezených příkladech byl determinant *certains* přeložen vždy jako „někteří“.

- Tabulka *CERTAINS*:

CERTAINS, možné překlady:	VÝSKYT: 5x
někteří	5x

---

⁸⁰ jen tvar mužského rodu

DIFFÉRENTS, výskyt 5x

Hypotéza o překladu: *různí*

-différents = různí 2x

Příklad: Ma trousse de toilette avait déjà souvent abrité de ces objets hétéroclites, dentifrice et coupe-ongles, du miel et des épices, de l' argent liquide dans des enveloppes de papier kraft, sans compter différents jeux de pellicules photos pas encore développées, petits rouleaux compacts noir et bleu de l' Ilford FP4, noir et vert de l' Ilford HP5, qu' il fallait sortir plus ou moins clandestinement de tel ou tel pays.

Příklad: Mé pouzdro na toaletní potřeby už skrývalo rozličné předměty, zubní pastu, nůžky na nehty, med i koření, drobné peníze v dopisních obáčkách, nepočítaje různé sady ještě nevyvolaných fotografických filmů, malých černomodrých roliček Ilford FP4, zelenomodrých Ilford HP5, jež bylo třeba vyvézt více či méně ilegálně z té či oné země.

-différents = rozdílní 2x

Příklad: Nous descendîmes au petit trot les escaliers d' une grande passerelle métallique qui faisait office d' écluse urbaine, séparant les différents paliers de la ville pour se trouver un niveau plus bas, dans une avenue tout aussi fantomatique et déserte qu' éclairait une rangée de réverbères qui traçait dans la nuit une ligne de lumière blanche piquetée.

Příklad: Drobným klusem jsme se po schodech dlouhého kovového mostu, který sloužil jako městské zdymadlo, oddělující rozdílné úrovně města, dostali o stupeň níž, na širokou třídu stejně přízračnou a pustou, osvětlenou řadou kandelábrů, jež ve tmě čtala bílou tečkovanou světelnou čáru.

-différents = rozliční 1x

Příklad: Arrivée à l' hôtel, épuisée et hors d' elle, Marie, une liasse de fax et de courriers électroniques à la main, avait joint au téléphone les différents responsables de son voyage, chacun se confondant en excuses mais se renvoyant la responsabilité du malentendu, l' organisation du voyage étant en effet tricéphale du côté japonais, Allons - y Allons-o, Contemporary Art Space pour l' exposition et Spiral pour le défilé de mode

(sans compter une jeune chargée de mission auprès de l' ambassade de France qui prétendait également ajouter son grain de beauté à l' incurie du triumvirat).

Překlad: Když jsme dojeli do hotelu, Marie, vyčerpaná a vyvedená z míry, se složkou faxů a mailů v ruce, se telefonicky spojila s **rozličnými** osobami odpovědnými za její cestu. Každý se utápěl v omluvách, ale odpovědnost za to nedorozumění přehazovali jeden na druhého, organizace cesty totiž byla z japonské strany dílem o třech hlavách, Allons - y Allons - o, Contemporary Art Space, pokud šlo o výstavu, a Spiral, co se týkalo módní přehlídky (nepočítaje onu mladou odpovědnou asistentku z Francouzského velvyslanectví, jež se holedbala přiložit rovněž svou krásu do šlendriánu tohoto triumvirátu).

Komentář: Determinant *différents* vždy označuje různorodost jména, jeho překlady byly: „různí“, „rozdílní“, „rozliční“.

- Tabulka *DIFFÉRENTS*:

DIFFÉRENTS, možné překlady:	VÝSKYT: 5x
různí	2x
rozdílní	2x
rozliční	1x

DIVERS, výskyt: 3x

Hypotéza o překladu: *někteří, některé, různí(é)*

-*divers* = různí, 2x

Příklad: Je crois que c' est toi qui as mes cigarettes, me dit -elle, elles sont dans mon manteau, et, sans attendre de réponse, s' avançant vers moi par-dessus la table, elle alla fouiller dans les poches de son propre manteau que je portais toujours en m' entourant le corps de ses bras, et se mit à en sortir **divers** objets, qu' elle posa au fur et à mesure devant nous sur la table, une grande enveloppe blanche pliée en deux qui devait contenir le fax, des petites boules de mouchoirs froissés humides de ses larmes, un bâton de rouge à lèvres dans son cylindre doré, deux ou trois billets de dix mille yens enroulés et un paquet de Camel mal en point, dont elle sortit une cigarette fripée, chancelante et à moitié brisée, avec son nez de Concorde.

Překlad: Moje cigarety máš asi ty, povídá, jsou u mě v kabátě, nečekala na odpověď, natáhla se ke mně přes stůl a začala šátrat v kapsách svého vlastního kabátu, který jsem měl pořád na sobě, objímala přitom rukama mé tělo a jala se vytahovat **různé** předměty, které postupně vykládala před nás na stůl, velkou bílou obálku přeloženou napůl, v níž musel být ten fax, kuličky zmačkaných kapesníků zmáčené jejími slzami, rtěnku ve zlatém válečku, dvě nebo tři stočené bankovky po deseti tisících jenech a balíček camelek v ubohém stavu.

-*divers* = rozliční, 1x

Příklad: Je le laissai choisir une bouteille de rouge, un Médoc, il continuait à remplir son panier d' articles **divers** , également pour le petit déjeuner du lendemain, du café, du pain de mie prétranché, de la marmelade d' orange.

Překlad: Nechal jsem ho vybrat lahev červeného, rozhodl se pro Médoc, ještě doplnil do košíku **rozličné** věci, taky na zítřka na snídani, kávu, krájený toustový chléb, pomerančovou marmeládu.

Komentář: Determinant *divers* se objevuje zejména v případech, kdy jde o označení rozmanitosti druhu; většinou byl překládán do češtiny jako „různí“.

- Tabulka *DIVERS*:

DIVERS, možné překlady:	VÝSKYT: 3x
různí	2x
rozliční	1x

MAINT, výskyt v rámci celého Intercorpu: 1x

Hypotéza o překladu:

Příklad: Dans mon souvenir, cette scène violente que je n' ai pas vécue se superpose à une autre scène, bien postérieure et confirmée par **maint** récit: je dois avoir douze ou treize ans, je vais, à la sortie du collège, voir ma mère dans cette même clinique où elle vient d' être opérée d' urgence d' une appendicite aiguë.

Překlad: V mé vzpomínce se tahle násilná scéna, kterou jsem neprožila, kryje s jiným výjevem, mnohem pozdějším a potvrzeným **mnoha** vyprávěními: je mi tak kolem

dvanácti třinácti let, po vyučování na lyceu jdu za matkou na tutéž kliniku, kde ji právě operovali na akutní zánět slepého střeva.

MAINTS, výskyt v rámci celého Intercorpu: 22

Překlady: „mnoho“(11x), „spousta“(7x), „četný“(1x), „několik“(2x), „tolik (1x)“

Komentář: *Maint* je velmi málo užívaný determinant (častější v plurálu), který se objevuje téměř výhradně v plurálu a označuje „mnohé“.

- Tabulka *MAINTS*:

MAINTS, možné překlady:	VÝSKYT: 22x (celý Intercorp)
mnoho	11x
spousta	7x
četný	1x
několik	2x
tolik	1x

(D')AUTRE, výskyt: 8x jako neurčitý determinant

Hypotéza o překladu: *jiný; jiní*

-*autre* = druhý (ve spojení *d'un autre côté*), 4x

Příklad: D' un **autre** côté, je craignais de le faire voyager dans ma valise, au risque de le voir se briser en laissant l' acide se répandre au coeur de mes vêtements.

Příklad: Na **druhé** straně jsem se bál nechat ho cestovat ve svém zavazadle, bál jsem se, že by se mohl rozbít a kyselina by se rozptýlila po mém šatstvu.

-*autre* = jiný, 2x

Příklad 1: Notre groupe reconstitué (les autres nous avaient rejoints dans un **autre** taxi), nous nous étions mis en route sous une pluie fine, nous descendions une allée de pierres inégales et glissantes qui serpentait sous les arbres en direction d' un lac.

Překlad 1: Naše znovu poskládaná skupina (ostatní nás dojeli **jiným** taxíkem) za jemného mženi vykročila, scházeli jsme po pěšině z nestejných kluzkých kamenů klikací se mezi stromy směrem dolů k jezeru.

Příklad 2: Et ce fut tout, ce fut absolument tout. Ce ne fut rien d' **autre** .

Překlad 2: A to bylo všechno, úplně všechno. Nic **jiného**.

-*autre* = další: 2x

Příklad: Furieux et impuissant, j' avais alors héhé un **autre** taxi, n' importe comment, sans conviction, en levant à peine le bras, il était impossible qu' un chauffeur m' aperçût, et lorsque Marie, derrière moi, les mains autour des bras, transie de froid sur le trottoir, lasse d' attendre et exaspérée de mon inefficacité, m' avait fait remarquer d' une voix aigre que, si je ne hélais que des taxis occupés, nous n' étions pas rentrés à l' hôtel, je m' étais tourné vers elle et lui avais dit de fermer sa gueule.

Překlad: Rozčileně, bezmocně jsem pak mával na **další** taxík, neurčitě, nejistě, jen jsem trochu zvedl ruku, dost těžko si mě nějaký řidič mohl všimnout, a když přišla Marie za mnou, rukama si objímajíc vlastní paže, prokřehlá na chodníku, omrzelá čekáním a znechucená mou neschopností, ostře poznamenala, že jestli budu mávat pořád jen na obsazené taxíky, nikdy se do hotelu nedostaneme, obrátil jsem se na ni a řekl jí, ať drží hubu.

Komentář: *Autre* byl přeložen nejčastěji jako „jiný“ či „další“. Velmi častý je ve spojení *d' un autre côté* – v češtině „na druhé straně“.

- Tabulka *D' AUTRE*:

(D') AUTRE, možné překlady:	VÝSKYT: 8x
druhý (<i>d' un autre côté</i>)	4x
jiný	2x
další	2x

MÊME, výskyt: 60x celkem, z toho 25x jako neurčitý determinant

Hypotéza o překladu:

a) identitu ve spojení: *určitý člen + même + substantivum* = tentýž, tatáž,...(stejný)
(14x)

Příklad: Mais je ne l'embrassais pas, je ne me penchais pas vers elle pour l'embrasser, et la caresser, la calmer et l'empêcher de pleurer, et c'était toujours la même question et la même réponse, exactement le même dialogue que quelques heures plus tôt à l'hôtel, et ce fut avec la même véhémence, la même détresse dans la voix, qu'elle s'écria de nouveau en relevant la tête vers moi: Mais pourquoi tu ne m'embrasses pas, alors?

Překlad: Ale nepolíbil jsem ji, nesklonil jsem se k ní, abych ji políbil, pohladil, uklidnil, zabránil jí plakat, a byla to pořád **ta samá** otázka a **ta samá** odpověď, přesně **stejný** dialog jako před pár hodinami v hotelu, ona se na mě podívala a s **toutěž** vervou, **tímtéž** zoufalým tónem se znovu rozkřikla: Tak proč mě teda nepolíbíš?

b) zdůraznění ve spojení: *člen+substantivum+même* = sám, samotný (16x)

Příklad: Je regardais l'immense étendue de la ville derrière la baie vitrée, et j'avais le sentiment que c'était la terre elle même que j'avais sous les yeux, dans sa courbe convexe et sa nudité intemporelle, comme si c'était depuis l'espace que j'étais en train de découvrir ce relief enténébré, et j'eus alors fugitivement conscience de ma présence à la surface de la terre, impression fugace et intuitive qui, dans le douceâtre vertige métaphysique où je vacillais, me fit me représenter concrètement que je me trouvais à l'instant .

Překlad: Díval jsem se na nezměrnou rozlohu města za oknem a měl jsem pocit, že je to země **sama** , co mám před očima, v její vypouklé křivce a nadčasové nahotě, jako bych právě na tom prostoru objevil ten potemnělý reliéf, a najednou jsem si prchavě uvědomil svou přítomnost na povrchu země, pocit pomíjivý a podvědomý, jenž mě v jemňoučké metafyzické závratí, když jsem zakolísal, přiměl uvědomit si konkrétně, že se zrovna nyní nacházím kdesi ve vesmíru.

Komentář: *Même* je velmi užívaným slovem, zejména ve funkci příslovce. Jako determinant se objevuje zpravidla ve spojení se členem určitým ve významu „stejný“.

- Tabulka *MÊME*:

MÊME, možné překlady:	VÝSKYT: 25x
<i>ve významu:</i> stejný, stejná	14x
<i>ve významu:</i> sám, sama	16x

QUELCONQUE, výskyt v rámci dvou děl⁸¹: 4x

Hypotéza o překladu: *nějaký, jakýkoli; nějaká, jakákoli*

-quelconque = jakýkoli: 2x

Příklad: Tant mieux si ce devait être une femme **quelconque**.

Překlad: Tím lépe, bude - li to **jakákoli** žena.

-quelconque = libovolný: 1x

Příklad: La scène qui suivit devait être visible d' un point **quelconque** de la chaussée qui décrit en ces lieux une vaste courbe. Le fait est que deux motards de la police routière surgirent au moment où Pierre ayant appliqué l' échelle contre l' un des montants de la clôture commençait à monter.

Překlad: To, co Petr vyváděl, bylo jistě vidět z **libovolného** bodu na dálnici, která v těch místech opisuje široký oblouk.

-quelconque = překlad vynechán: 1x

Příklad: Cette fois, elle n' eut pas même besoin d' ébaucher un signal **quelconque** .

Překlad: Ani nemusila tentokrát kynout či dávat znamení.

Komentář: Determinant *quelconque* je velmi zřídka užívaným determinantem, který se používá v knižním stylu. Významem je blízký „*n'importe quel*“.

---

⁸¹ Intercorp: Kundera, Tournier

- Tabulka *QUELCONQUE*:

QUELCONQUE, možné překlady:	VÝSKYT:4x (2 díla)
jakýkoli	2x
libovolný	1x
bez překladu	1x

AUCUN, výskyt 10x (2x jako samostatné zájmeno „nikdo“)

Hypotéza o překladu: *žádný*

-*aucun* = žádný: 6x

Příklad: **Aucun** bruit ne se faisait entendre dans la chambre, ni respiration ni sanglots, pas de craquements.

Překlad: **Žádný** hluk v pokoji nebylo slyšet, dýchání, vzlykání ani šustění.

-*aucun* = (ani) jediný: 1x

Příklad: Le taxi filait en direction de la gare de Kyoto, sur une longue ligne droite triste sans **aucun** magasin, qui longeait dans l'obscurité les murailles du Palais impérial. J'étais assis à l'arrière du taxi, mon sac à côté de moi sur la banquette, et je ne pensais à rien.

Překlad: Taxík ujížděl směrem na nádraží v Kjóto, po smutné dlouhé přímé čáře bez **jediného** obchodu, jež ve tmě sledovala hradby Císařského paláce.

-*aucun* = specifický překlad: 1x

Příklad: Ce qu' elle attendait de moi maintenant , ce n' était pas des preuves d' intelligence, encore moins des explications quelconques sur ce que nous venions de vivre de si brûlant dans la chambre, des arguties, des justifications ou des raisonnements, c' était que je l' embrasse, et c' est tout - et, pour cela, l' intelligence n' était d' **aucun** secours.

Překlad: Teď ode mě nečekala žádné důkazy inteligence, tím spíš ne jakákoli vysvětlení toho, co jsme právě tak palčivého prožili tam v pokoji, vytáčky,

ospravedlňování nebo odůvodňování, nýbrž že ji políbím, a dost. A k tomu mi inteligence nemohla být nápomocna.

Komentář: Často používaný determinant pro vyjádření záporu – „žádný“. Je možné ho přeložit také jako „ani jediný“.

- Tabulka *AUCUN*:

AUCUN, možné překlady:	VÝSKYT: 8x
žádný	6x
(ani) jediný	1x
specifický překlad	1x

NUL, výskyt v rámci dvou děl⁸²: 21x, z toho 11x jako samostatné zájmeno „nikdo“

Hypotéza o překladu: *žádný*

-nul = žádný: 4x

Příklad: Et la même souffrance m' étreint à l' autre image; image de cette fragile tanière de foin sans nul moyen de fuir, l' unique issue étant bouchée par deux gaillards de haute stature.

Překlad: A stejný pocit trýzně mám dosud, představím - li si doupátko v seně, z něhož není žádného úniku a jehož jediné dveře jsou zastoupeny dvěma velikými chlapy.

Ostatní překlady: 6x „jenom já“ (*nul autre*), „jistěže“ (*nul doute*), „nemít zapotřebí“ (*nul besoin*), „nemít právo“ (*nul droit*) apod.

Komentář: Jeho užití je méně časté než *aucun* a do češtiny byl překládán téměř vždy jiným zápořem než „žádný“, viz výše uvedené příklady.

- Tabulka *NUL*:

NUL, možné překlady:	VÝSKYT: 10x (2 díla)
žádný	4x
specifický překlad	6x

---

⁸² Intercorp: Kundera, Tournier

4. Závěr

V mé bakalářské práci bylo hlavním cílem popsat a analyzovat francouzské neurčité determinanty na základě odborné literatury a zároveň zjistit jejich možné české ekvivalenty s pomocí Korpusu Intercorp.

Práci jsem rozdělila do dvou hlavních částí. První, teoretická část si klade za cíl popsat morfologické, syntaktické a sémantické vlastnosti francouzských neurčitých determinantů včetně jejich funkce v diskurzu. Zároveň je popsáno i možné dělení francouzských determinantů a kritéria, podle kterých se odlišují určité determinanty od těch neurčitých. Dále jsou rozebráni nejtypičtější představitelé neurčitých determinantů s návrhem na jejich český překlad. Okrajově je zde zmíněna i problematika překladu francouzského neurčitého členu. Součástí teoretické části je i popis, jakých jazykových prostředků čeština užívá pro překlad francouzského neurčitého determinantu z hlediska jeho funkce ve výstavbě textu.

V praktické části bylo mým cílem zhodnotit možnosti českého překladu jak neurčitého členu, tak i neurčitých determinantů popsaných v teoretické části. Kromě hledání nejtypičtějších českých ekvivalentů bylo mým cílem i zhodnotit, které z neurčitých determinantů jsou v současné francouzštině nejčastěji užívány. Výsledky mého výzkumu představuje tabulka níže, která však vzhledem k rozsahu mé práce má jen malou výpovědní hodnotu a pro skutečně relevantní odpověď na otázku, které neurčité determinanty jsou aktuálně ve francouzském jazyce nejčtenější, by bylo nutné prostudovat podstatně více zdrojů než bylo využito v mé práci.

Materiál pro můj výzkum mi poskytl Korpus Intercorp. Vycházela jsem zejména z díla *Milovat se od Jean-Philippe Toussainta* zejména z důvodu jeho poměrné novosti. U determinantů, jejichž výskyt je velmi řídký, jsem ovšem byla nucena využít i jiných děl, která mi Intercorp nabízel a to zejména díla *Žert od Milana Kundery* a díla *Tetřev hlušec od Michela Tourniera*. Hypotézu jsem tvořila na základě navržených překladů v teoretické části mé práce. Na základě překladů, které mi navrhl Intercorp, jsem u každého determinantu na konkrétních příkladech uvedla použité překlady. Ty jsem u každého determinantu ještě zahrнула do přehledné tabulky s počtem jejich výskytu v rámci díla, ze kterého jsem čerpala.

Neurčitý člen bývá do češtiny překládán buďto jako jeden, nějaký nebo překlad de facto chybí či je použito k jeho překladu jiného než lexikálního prostředku. Nicméně problematika překladu francouzského členu do češtiny je poměrně komplexní záležitostí a z důvodu rozsahu této práce nebyla zdaleka vyčerpána.

Ve většině případů se dá říci, že pro daný francouzský neurčitý determinant existuje v českém jazyce adekvátní množství ekvivalentních lexikálních prostředků, nicméně je zajímavé si uvědomit, že výběr konkrétního českého respondenta vždy závisí na určitém kontextu a mnohdy bývá užito překladu specifického. V ojedinělých případech dochází k tomu, že užitý francouzský determinant není do češtiny přeložen, avšak zpravidla je vyjádřen jiným než lexikálním prostředkem.

Vzhledem k počtu zmíněných neurčitých determinantů v mé práci jsem se nesnažila o vytvoření tabulky zahrnující vyčerpávajícím způsobem všechny zmiňované francouzské determinanty a jejich odpovídající české respondenty, přesto věřím, že výsledky mé práce budou sloužit k dalším studiím věnovaným této problematice.

Tabulka četnosti francouzských neurčitých determinantů (v rámci díla, *J.-P. Toussaint, Milovat se*):⁸³

Determinant:	VÝSKYT:	Determinant:	VÝSKYT:
quelque	25x	certains	5x
quelques	62x	différents	5x
plusieurs	13x	divers	3x
chaque	12x	maint	0x
tout	2x	maints	0x
n'importe quel	1x	autre	8x
tel	4x	même	25x
un certain	0x	quelconque	0x
aucun	10x	nul	0x

⁸³ Z této tabulky vyplývá, že obecně nejužívanějším determinantem (kromě neurčitého členu, který jsem do tabulky nezařadila) je *quelques*, dále *quelque*, *plusieurs*, *chaque* a *même*. Naopak téměř neužívanými determinanty jsou *quelconque* a *maint*.

5. Résumé

Le thème principal de ce mémoire, ce sont les déterminants indéfinis de la langue française et leurs équivalents tchèques possibles. L'objectif de ce travail est une comparaison de deux systèmes déterminatifs différents. Comme en tchèque il n'existe pas la catégorie grammaticale de détermination, il faut trouver des équivalents les plus proches de ceux en français.

La langue française, comme toute langue romane, est assez éloignée des locuteurs de langues slaves, autant pour la distance, que pour la différence au niveau lexical, stylistique et grammatical.

La différence fondamentale entre ces deux langues est typologique. Le français est une langue du caractère isolant tandis que le tchèque est plutôt du caractère flexionnel. La langue française isole ses moyens d'expression est la flexion est limitée. Elle est en grande partie remplacée par des prépositions. L'ordre des mots dans une phrase est plus au moins fixe. En revanche, la flexion est caractéristique pour la langue tchèque. En tchèque, un grand nombre des préfixes et suffixes est utilisé afin d'exprimer la fonction du mot dans la phrase. L'ordre des mots dans la phrase est libre.

Le mémoire est composé de deux grandes parties. La première est théorique et son but est la description détaillée des déterminants français, leur division et les hypothèses sur leurs équivalents tchèques. La deuxième partie est consacrée à une analyse des traductions tchèques réalisées grâce à Intercorp.

La première partie consiste à la description des déterminants français en fonction de leurs propriétés morphologiques, syntaxiques et sémantiques et également leur fonction dans le discours et à la division des déterminants français de telle sorte que sur la base de leur division soit possible de faire une hypothèse au sujet de leur traduction éventuelle en langue tchèque. La partie est basée sur les publications françaises traitant de la grammaire française. Surtout une oeuvre écrite par *Danielle Leeman – Les déterminants indéfinis du nom en français* a été essentiellement importante pour la première partie de ce travail.

Tout d'abord, la réponse à la question ce qui est le déterminant en français est donnée. Après, il y a les divisions des déterminants selon les grammaires différentes et les critères d'après lesquels les déterminants sont divisés en deux grands groupes – les

déterminants définis et les déterminants indéfinis. Ensuite la description de leurs propriétés est réalisée.

La grande sous-partie est consacrée à la description des représentants des déterminants dits indéfinis les plus importants qui est complétée par des propositions concernant la traduction tchèque possible. Puis, les différences entre ces deux langues, en ce qui concerne la détermination, sont décrites ainsi que les moyens utilisés en français et en tchèque. À la fin de la première partie, la fonction des déterminants dans le discours est mentionnée, comme leur rôle anaphorique et cataphorique en regard de la deuxième partie qui est pratique.

La deuxième partie est divisée en deux sous-parties. La première sous-partie concerne l'article indéfini et partitif. Il est évident que les possibilités de la traduction de l'article français en tchèque sont nombreuses donc cette problématique n'est pas suffisamment abordée dans ce travail et il faudrait encore étudier plus profondément la fonction de l'article en français pour pouvoir faire une explication exhaustive.

La deuxième sous-partie traite des déterminants dits-indéfinis qui ont été décrits dans la partie théorique afin de trouver leurs équivalents tchèques. Cette partie est basée sur Intercorp où il y a toujours deux variantes (celle de français et celle de tchèque) du même texte. La majorité des déterminants sont cherchés dans l'oeuvre *Toussaint – Faire l'amour* mais il y a des exceptions parmi les déterminants qui sont peu utilisés donc il fallait chercher dans les autres oeuvres offertes par Intercorp. Il y a toujours une hypothèse selon les propositions venant de la partie théorique et des exemples concrets des déterminants et leurs équivalents tchèques. Il y a aussi un commentaire placé sous chaque déterminant et un tableau montrant leur apparition.

Pour conclure, les déterminants indéfinis en français sont un groupe très varié, même leurs équivalents tchèques sont divers. Souvent il existe une traduction spécifique d'un déterminant français ou le déterminant n'est pas traduit en tchèque. Mais en général, il y a plusieurs expressions tchèques pour traduire un seul déterminant français et la question de son choix dépend du contexte.

La question de la traduction de l'article indéfini est particulièrement intéressante car la majorité des cas ne sont pas traduits en tchèque. Au moins la traduction n'est pas tout à fait évidente. La problématique de l'article français et sa traduction tchèque

mérite d'une attention plus grande et d'une nouvelle analyse, car, du fait de la taille du présent travail, ce n'était pas possible de décrire d'une manière détaillée tous ces aspects. Malgré de ce fait, ce travail pourrait être une impulsion pour des nouvelles études.

6. Bibliografie

LEEMAN, D. (2004), *Les déterminants du nom en français*, Paris, PUF

LE GOFFIC, P. (1994), *Grammaire de la phrase française*, Paris, Hachette

RIEGEL, M. - PELLAT, J.- C. - RIOUL, R. (2004), *Grammaire méthodique du français*, Paris, Quadrige

WILMET, M. (1998), *Grammaire critique du français*, Paris, Hachette

GREVISSE, M. (1991), *Le bon usage*, Paris, Duculot

WEINRICH, H. (1990), *Grammaire textuelle du français*, Paris, Didier-Hatier

GREPL, M. - KARLÍK, P. (1998), *Skladba češtiny*, Olomouc, Votobia

RADINA, O. (1987), *Francouzština-čeština. Systémové srovnávání dvou jazyků*, Praha, SPN

HENDRICH, J. – RADINA, O. – TLÁSKAL, J. (1991), *Francouzská mluvnice*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství

STAUCHOVÁ, V. (1969), *Stručná mluvnice francouzštiny*, Praha, Academia

TAIŠLOVÁ, J. (2002), *Mluvnice francouzštiny*, Praha, Leda

ČECHOVÁ, M. a kol. (2000), *Čeština - řeč a jazyk*, Praha ISV nakladatelství

Internetové zdroje:

<http://www.korpus.cz/intercop/>

7. Seznam použitých zkratk

- *d. /dét.* = déterminant
- *sg* = singulár (číslo jednotné)
- *pl* = plurál (číslo množné)
- *GN* = groupe nominal
- *COD* = complément objet direct
- *COID* = complément objet indirect
- *hov.* = hovorově
- *AČV* = Aktuální členění větné